

جمع بندی سوالات امتحان نهایی

دین و زندگی دوازدهم

ریاضی و تجربی

به تفکیک درس به درس

از دی ۱۳۹۷ تا دی ۱۴۰۳

تهیه و تنظیم: مجیب الرحمان صالحی

درس اول (هستی بخش)

با توجه به آیات قرآن و حدیث پاسخ دهید.

- (۱) چرا رسول خدا (صلی الله علیه و آله) می فرماید «در همه چیز تفکر کنید ولی در ذات خداوند تفکر نکنید»؟ (شهریور ۹۸)
چون نمی توانیم ذات و چیستی خدا را دریابیم.
- (۲) با توجه به آیه ی شریفه «یا ایها الناس انتم الفقرا الی الله و الله وهو الغنی الحمید» نیاز انسان به خدا شامل چه چیز هایی می شود ؟
(خرداد ۹۹) **نیاز در آفرینش و بقا**
- (۳) با توجه به آیه ی شریفه ی «الله نور السموات والارض» معنای اینکه خداوند نور آسمانها و زمین است چیست ؟ (شهریور ۹۹/ خرداد ۱۴۰۰)
تمام موجودات «وجود» خود را از او می گیرند و پا به عرصه ی هستی می گذارند.
- (۴) بر اساس حدیث پیامبر (ص) «تفکروا فی کل شی ولا تفکروا فی ذات الله» چرا انسان از تفکر در ذات الهی نهی شده است؟ (شهریور ۱۴۰۰)
به دلیل محدود بودن ذهن انسان. (نامحدود بودن ذات الهی)
- (۵) بر اساس متن آیه شریفه «افمن اسس بنیانه علی تقوی من الله...» بنیاد زندگی دینی چیست ؟ (دی ۱۴۰۳) **تقوای الهی و خوشنودی خداوند**
- (۶) با توجه به عبارت قرآنی «الله نور السموات و الارض...» خداوند نور هستی است یعنی تمام موجودات ..... خود را از او می گیرند. (خرداد ۱۴۰۲)
وجود و هستی
- (۷) با توجه به فرمایش پیامبر اکرم (ص)، «تفکروا فی کل شی و لا تفکروا فی ذات الله» انسان از درک کدام مورد ناتوان است؟ (دی ۱۴۰۳)
الف (حقیقت خداوند) ■ ب) صفات خداوند □

درستی یا نادرستی گزاره های زیر را بنویسید.

- (۱) رابطه ی خدا با انسان مانند رابطه ی مسجد با سازنده ی آن است که قطع نمی شود (دی ۹۸) **نادرست**
- (۲) یک موجود فقط در صورتی نیازمند به دیگری نیست که خودش ذاتا موجود باشد (شهریور ۹۹) **درست**
- (۳) زبان حال دائمی موجودات ، عرض نیاز به خداوند هم در پیدایش و هم در بقاست (خرداد ۱۴۰۲) **درست**
- (۴) هم چنان که یک مدرسه پس از ساخته شدن بی نیاز از بنا است ، موجودات نیز پس از پیدایش ، بی نیاز از خدایند . (شهریور ۱۴۰۱) **نادرست**
- (۵) ما می توانیم به وجود خداوند به عنوان آفریدگار پی ببریم و صفات او را بشناسیم اما نمی توانیم چیستی و ذات او را دریابیم . (شهریور ۱۴۰۱) **درست**
- (۶) هر چه معرفت انسان به خود و رابطه اش با خدا بیشتر شود نیاز او به خداوند نیز بیشتر می گردد. (دی ۱۴۰۱) **درست**
- (۷) هر وجودی نیازمند پدید آورنده است . (شهریور ۱۴۰۲) **نادرست**
- (۸) افزایش معرفت انسان به خود موجب افزایش بندگی خداوند است . (شهریور ۱۴۰۳) **درست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

- (۱) خداوند نور هستی است ، یعنی تمام موجودات ..... خود را از او می گیرند. (دی ۱۴۰۰) **وجود**
- (۲) انسان بر اساس ..... خدا را می یابد و حضورش را درک می کند که به آن شناخت اولیه می گوئیم (خرداد ۱۴۰۲) **فطرت خویش**
- (۳) گرچه ما به وجود خداوند به عنوان آفریدگار جهان پی می ببریم اما نمی توانیم ..... او را دریابیم. (دی ۱۴۰۱) **ذات (چیستی)**

گزینه مناسب را انتخاب کنید.

- (۱) رابطه خداوند با جهان را تا حدی می توان به چه چیزی تشبیه کرد. (شهریور ۱۴۰۰)
الف) ساعت ساز و ساعت □ ب) مولد برق با جریان برق ■
- (۲) رابطه «جهان با خداوند» در « بقا » مانند کدام یک از موارد است ؟ (شهریور ۱۴۰۳)
الف) پرتو نور با منبع نور ■ ب) میز با نجار □

۳) منظور از شناخت اولیه خداوند، کدام گزینه است؟ (خرداد۱۴۰۳)

الف) تفکر درباره نیازمند بودن جهان به خدا در پیدایش ☐ ب) درک حضور خدا بر اساس فطرت خویش ■

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۱) بیت «دلی کز معرفت نور و صفا دید/ به هر چیزی که دید اول خدا دید» چه شناختی را ممکن میداند؟ (دی۱۴۰۲)
«خدا در هر چیزی دیدن» که یک شناخت عمیق و والا است.

۲) در چه صورتی، وجودی همواره بوده و خواهد بود؟ (دی۱۴۰۲)

در صورتی که وجودش از خودش باشد. / پدیده نباشد / پدید آورنده باشد.

۳) ثمره ی درک نیازمندی به خدای بی نیاز چیست؟ (شهریور ۹۸) افزایش عبودیت و بندگی

۴) چرا رسیدن به معرفت عمیق «خدا را در هر چیزی دیدن» هدفی قابل دسترس به ویژه برای نوجوانان و جوانان است؟ (دی ۱۴۰۰-۱۴۰۱)
زیرا از پاکي و صفای قلب برخوردارند.

۵) با توجه به استدلال نیازمندی جهان به خداوند در پیدایش، از بیت «خشک ابری که بود ز آب تهی / ناید از وی صفت آب دهی» چه مفهومی دانسته می شود؟ (شهریور ۱۴۰۲) پدیده نیازمند است و نمی تواند هستی بخش باشد. (هر چیز که وجودش از خودش باشد، هستی بخش است).

۵) با توجه به بیت «دلی کز معرفت نور و صفا دید به هر چیزی که دید اول خدا دید» :

«در هر چیزی اول خدا را دیدن» مشروط به چیست؟ (شهریور ۱۴۰۲)

دل ادمی به نور و صفای معرفت و شناخت رسیده باشد.

۷) «خدا را با هر چیزی دیدن» برای انسان چگونه معرفتی است؟ (خرداد ۱۴۰۲)

معرفتی عمیق و والا است که در نگاه نخست مشکل به نظر می آید اما هدفی قابل دسترس است.

۸) چرا پیامبر اکرم (ص) عاجزانه از خداوند می خواهد او را به حال خود واگذار نکند؟ (خرداد ۹۹)

هر چه معرفت انسان به خود و رابطه اش با خدا بیشتر شود نیاز به او را بیشتر احساس و ناتوانی و بندگی خود را بیشتر ابراز می کند.

۹) علت نهی پیامبر(ص) در حدیث «در همه چیز تفکر کنید ولی در ذات خداوند تفکر نکنید» چیست؟ (خرداد ۱۴۰۲ خارج از کشور)

چون خداوند نامحدود دارد و ذهن ما نمی تواند آن حقیقتی را تصور کرده و به چپستی و ذات او پی برد.

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

۱) نیازمندی جهان به خدا در پیدایش را با دو مقدمه و یک نتیجه استدلال نمایید. (خرداد۹۸-۱۴۰۱/۱۴۰۲ خارج از کشور)
مقدمه اول: اگر به خود نظر کنیم، خود را پدیده ای می یابیم که وجود و هستی مان از خودمان نیست. دراشیای پیرامون نیز که تأمل کنیم، آنها را همین گونه می بینیم؛ حیوانات، نباتات، جمادات، زمین، ستاره ها و کهکشان ها، همه را، پدیده هایی می یابیم که وجودشان از خودشان نبوده و نیست. (ما و این جهان پدیده هستیم یعنی وجودمان از خودمان نیست.)
مقدمه دوم: پدیده ها، که وجودشان از خودشان نیست، برای موجود شدن نیازمند به پدیدآورنده ای هستند که خودش پدیده نباشد، بلکه وجودش از خودش باشد.

نتیجه: ما و همه پدیده های جهان، در پدیدآمدن و هست شدن خود به آفریننده ای نیازمندیم که خودش پدیده نباشد و سرچشمه هستی باشد. این موجود برتر و متعالی «خدا» نامیده می شود.

۲) علت ناتوانی انسان در شناخت ذات و چیستی خداوند چیست؟ (دی ماه ۹۸-۹۹-۱۴۰۲/شهریور ۹۹ / دی ماه ۹۹ /خرداد۱۴۰۳)

۲) چرایی عجز انسان در پی بردن به ذات باری تعالی را تحلیل کنید.

لازمه شناخت هر چیز احاطه و دسترسی به آن است. ما به دلیل محدود بودن ذهن خود نمی توانیم ذات امور نامحدود را تصور کنیم و بر آنها احاطه داشته باشیم و چگونگی وجودشان را دریابیم. خداوند حقیقتی نامحدود دارد و ما نمی توانیم با ذهن محدود خود به حقیقت او احاطه داشته باشیم و ذاتش را شناسایی نماییم.

۳) جمله «آگاهی سرچشمه بندگی» است را تبیین کنید. (دی ۱۴۰۳)

انسان‌های ناآگاه نسبت به نیاز دائمی انسان به خداوند بی‌توجه‌اند اما انسان‌های آگاه دائماً سایه لطف و رحمت خدا را احساس می‌کنند و خود را نیازمند عنايات پیوسته او می‌دانند. هرچه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خدا ، بیشتر شود نیاز به او را بیشتر احساس و ناتوانی و بندگی خود را بیشتر ابراز می‌کند .

عبدالله بن محمد
الرحمان صالحی

درس دوم (یگانه بی همتا)

با توجه به آیات قرآن و حدیث پاسخ دهید.

۱) آیه شریفه «...ما لهم من دونه من ولیّ ولا یشرک فی حکمه أحد» به کدامیک مرتبه توحید اشاره می کند؟ (شهریور ۹۸-۱۴۰۱)

توحید در ولایت

۲) با توجه به مراتب توحید ، آیه ی شریفه « و لله ما فی السموات و ما فی الارض ..... » پس از کدام مرتبه توحیدی قرار می گیرد . (دی ۱۴۰۱)

توحید در خالقیت

۴) مطابق آیه ی «افاتخذتم من دونه اولیا الا یملکون لانفسهم نفعا ولا ضرا» غیر خدا را سرپرست خود گرفتن ، به چه علت مردود است ؟
(شهریور ۱۴۰۲) **زیرا اختیار سود و زیان خود را هم ندارند .**

۵) از آیه شریفه « ..... ولم یکن له کفو احد » چه پیامی فهمیده می شود؟ (شهریور ۱۴۰۲)

خداوند همتایی ندارد / خداوند یکتاست (اصل توحید)

۶) آیه شریفه « الله خالق کل شیء » (خدا آفریننده هر چیزی است) به کدام مراتب توحید اشاره می کند ؟ (دی ۹۸/شهریور ۹۸)

توحید در خالقیت

۷) بانگ انسانی « انا ربکم العلی » در آیه ۲۴ سوره نازعات بیانگر کدام یک از مفاهیم زیر است ؟ (شهریور ۱۴۰۲)

الف) توحید در ربوبیت   **ب) شرک در ربوبیت ■**

۸) عبارت شریفه قرآنی « و لله ما فی السموات و ما فی الارض ..... » به کدام مرتبه توحید اشاره می کند؟ (شهریور ۹۹) **توحید در مالکیت**

۹) مراتب توحید یا شرک را در آیه ی شریفه « و لله ما فی السموات و ما فی الارض ..... » مشخص کنید . (خرداد ۱۴۰۱) **توحید در مالکیت**

۱۰) بازتاب و نتیجه ی اعتقاد به آیه «..... ما لهم من دونه من ولی ولا یشرک فی حکمه ابد» کدامیک از مراتب توحید است . (خرداد ۱۴۰۲)

توحید در ربوبیت

۱۰) با توجه به آیه شریفه «ام جعلوا لله شرکا خلقوا کخلقوا فتشابه ...» در چه صورت جا داشت که مردم در اعتقاد به توحید در شک بیفتند ؟ (شهریور ۱۴۰۳)

در صورتی که آنها شریک‌هایی برای خدا قرار دهند که آن شریکان مثل خداوند آفرینشی داشته باشند .

۱۱) عبارت قرآنی « ... ام جعلوا لله شرکاء خلقوا ... » یا برای خدا شریکانی قرار دادند که [آن شریکان] هم مثل خدا آفرینشی داشته‌اند و در نتیجه [این دو] آفرینش بر آنان مشتبه شده است «در تضاد با کدام مرتبه توحید است ؟ (خرداد ۱۴۰۳) **توحید در خالقیت**

درستی یا نادرستی گزاره های زیر را بنویسید.

۱) از آنجا که خداوند تنها مالک جهان است ، تنها ولی و سرپرست جهان نیز است . (شهریور ۱۴۰۰) **درست**

۲) پرستش و اطاعت خداوند به عنوان تنها مبدا و خالق جهان ، بیانگر توحید در خالقیت است . (خرداد ۱۴۰۲) **نادرست**

۳) اینکه خداوند پیامبر اکرم (ص) را ولی انسان ها معرفی نموده ، بدین معناست که ولایت خود را به ایشان واگذار کرده است . (دی ۱۴۰۱) **نادرست**

۴) اعتقاد به توحید در ربوبیت به معنای نادیده گرفتن نقش و اثر انسان و سایر موجودات است . (خرداد ۱۴۰۰) **نادرست**

۵) خداوند رابطه علیت را تنها میان پدیده‌های مادی جهان حاکم کرده است . (دی ۱۴۰۳) **نادرست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

۱) هیچ گروهی از مسلمانان ، غیر از جریانی که امروزه به ..... مشهور شده ، در خواست از رسول خدا را شرک آلود نمی دانند . (دی ۱۴۰۱)

جریان تکفیری

۲) اعتقاد به اینکه در کنار خداوند دیگرانی نیز هستند که سرپرستی جهان را بر عهده دارند شرک در ..... است . (دی ۹۷) **ولایت**

۳) منظور از توحید در ..... این است که مخلوقات ، جز به اجازه خداوند نمی توانند در جهان تصرف کنند . (خرداد ۱۴۰۰) **ولایت**

۴) هر کس مالک چیزی باشد حق تصرف و تغییر در آن چیز را دارد به این حق تصرف ..... می گویند (دی ماه ۱۴۰۰) **ولایت و سرپرستی**

۵) اگر انسانی معتقد باشد که می تواند مستقل از خداوند ، امور را تدبیر کند گرفتار شرک در ..... شده است . (شهریور ۱۴۰۱) **ربوبیت**

۶) اعتقاد به توانایی نبی اکرم (ص) و اولیای الهی در بر آوردن حاجات انسان به ..... عین توحید است. (شهریور ۱۴۰۲)

اذن الهی (خواست و اراده الهی)

۷) اگر کسی معتقد باشد که این جهان را چند خدا آفریده اند ، گرفتار شرک در ..... شده است. (دی ۹۹) شرک در خالقیت

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۱) کدام اعتقاد دینی مانند روحی در پیکره ی احکام دین حضور دارد و به آن معنا می بخشد ؟ (شهریور ۹۹) توحید

۲) امام علی (علیه السلام) به ترتیب ، چه چیزی را مایه « عزت » و « افتخار » خود می داند ؟ (خرداد ۱۴۰۲)
مرا این عزت بس که بنده ی تو باشم و این افتخار بس که پروردگار منی.

۳) اصل و حقیقت توحید به چه معناست ؟ (شهریور ۱۴۰۱) اعتقاد به اینکه خدا یگانه است (شریک و همتا ندارد.)

۴) در خواست دعا از پدر و مادر برای سعادت مندی فرزندان در چه صورتی موجب شرک است ؟ (خرداد ۱۴۰۲)
در صورتی که این توانایی را از خود آنها و مستقل از خدا بدانیم .

۵) عقیده به توانایی پیامبر (ص) و اولیای دین در برآوردن حاجات انسان چه موقع موجب شرک است ؟ (دی ۹۹) این توانایی را از خود آنها و مستقل از خدا بدانیم.

کدام یک از موارد سمت راست با مورد سمت چپ ارتباط دارد؟

۱) خداوند در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد (خرداد ۹۹)	←	توحید در خالقیت
۲) مخلوقات فقط به اذن خداوند در جهان تصرف می کنند (خرداد ۹۹)	←	توحید در ولایت
۳) تدبیر و پرورش مخلوقات در دست پروردگار است (خرداد ۹۹)	←	توحید در ربوبیت

اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

۱) توحید در خالقیت: (خرداد ۱۴۰۱) عبارت از این است که معتقد باشیم خداوند تنها مبداء و خالق جهان است همه مخلوق او هستند و در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد.

۱) توحید در ولایت: (شهریور ۱۴۰۳) از آنجا که خداوند تنها مالک جهان است، تنها ولی و سرپرست جهان نیز است و مخلوقات جز به اجازه او ، نمی توانند در جهان تصرف کنند .

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۱) مرز توحید و شرک در توانایی برآوردن حاجات انسان توسط دیگران کجاست؟ (خرداد ۱۴۰۳)

اگر این توانای ها را از خود آنها و مستقل از خدا بدانیم، شرک است. اما اگر این توانایی ها را صرفاً از خدا و به اذن او بدانیم، عین توحید است .

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

۱) آیا درخواست از اولیای الهی در برآوردن حاجات انسان با توحید منافات دارد؟ توضیح دهید.

۱) عقیده بر توانایی پیامبر (صلی الله علیه و آله) و اولیاء دین علیهم السلام در برآوردن حاجات انسان چه زمانی موجب شرک و چه زمانی عین توحید است؟ (دی ۱۴۰۰/ خرداد ۱۴۰۰-۹۹-۹۸)

عقیده به توانایی پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) و اولیای دین علیهم السلام در برآوردن حاجات انسان (مانند شفا دادن) وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آنها و مستقل از خدا بدانیم. اما اگر این توانایی را صرفاً از خدا و انجام آن را با درخواست اولیاء از خداوند و به اذن خدا بدانیم عین توحید است و از این جهت مانند اثر شفا بخشی داروست که خداوند به آن بخشیده است .

۲) تفکر غلط جریان مشهور به «جریان تکفیری»، درباره توحید و شرک را توضیح دهید. (دی ۱۴۰۲) هر مسلمانی را که مانند آنها نمی اندیشد مشرک و کافر میخوانند و گاه کشتن او را واجب می شمارند. پیروان این جریان میگویند توسل به پیامبران و معصومین (ع) شرک است، طلب

دعا و شفیع قرار دادن دیگران برای اینکه خدا انسان را ببخشد شرک است و همچنین معتقدند اینگونه افراد کافر هستند و مسلمان محسوب نمی شوند.

۳) در بحث «توحید در ربوبیت» هنگامی که کشاورز رابطه خود را با خداوند بررسی می کند، به چه نتایج می رسد؟ (دی ۱۴۰۱)
وقتی رابطه ی خود را با خدا بررسی میکند می بیند که هم خودش و هم نیرو و توانش از آن خداست و کشت و زرع او بر اساس استعدادی که خداوند در آن قرار داده است رشد کرده است و محصول داده است در نتیجه در می یابد که زارع حقیقی و پرورش دهنده اصلی زراعت او خداست و باید شکرگزار او باشد.

۴) دلیل بیابورید چرا خداوند در آفرینش جهان شریکی ندارد (شهریور ۱۴۰۳)
اولاً: هر کدام از آن خدایان محدود و ناقص هستند و به تنهایی نمی توانند کل جهان را خلق کنند. ثانیاً: هر یک از خدایان کمالاتی دارند که دیگری آن کمالات را ندارد، چنین خدایان ناقصی خود نیازمند هستند و هر یک از آنها به خالق کامل و بی نیازی احتیاج دارند که نیازش را برطرف نماید.

۵) دو مورد از اعتقادات جریان تکفیری ها در مبحث توحید و شرک را بیان کنید. (دی ۱۴۰۳) پیروان این جریان فکری خشک و غیر عقلانی با تفکر غلطی که درباره توحید و شرک دارند هر مسلمانی را که مانند آنها نمی اندیشند، مشرک و کافر می خوانند. و گاه کشتن او را واجب می شمارند. پیروان این جریان می گویند توسل به پیامبران و معصومین شرک است. طلب دعا و شفیع قرار دادن دیگران، برای اینکه خدا انسان را ببخشد، شرک است و همچنین معتقدند این گونه افراد کافر هستند و مسلمان محسوب نمی شوند.

درس سوم (توحید و سبک زندگی)

با توجه به آیات قرآن و حدیث پاسخ دهید.

۱) با توجه به آیه شریفه: «انَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ فَأَعْبُدوه هَذَا صِرَاطَ مُسْتَقِيمٍ» راه درست زندگی کدام است؟ (خرداد ۹۸)
راه درست زندگی یا همان صراط مستقیم، عبادت و بندگی است.

۲) در آیه «وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ.....ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ» منظور از عبادت و بندگی خداوند بر یک جانب چیست؟ (دی ۱۴۰۲)
یعنی خدا را تنها به زبان و هنگام وسعت و آسودگی، پرستش و عبادت کردن و در هنگام سختی و بلا و شر از خدا رویگردان شدن.

۳) با توجه به آیه ی شریفه ی «انَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ فَأَعْبُدوه هَذَا صِرَاطَ الْمُسْتَقِيمِ» راه درست زندگی کدام است؟ (خرداد ۹۸)
راه درست زندگی یا همان صراط مستقیم عبادت و بندگی است

۴) طبق آیه ی «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ.....» کدام گزینه بیانگر علت نهی مومنان از دوستی با دشمنان خداست؟ (دی ۱۴۰۱)

الف) تلقون اليهم بالموده ☐ **ب) و قد كفروا بما جاءكم من الحق** ☒ ج) و من الناس من يعبد الله على حرف ☐

۵) بانگ انسانی «انا ربكم الاعلى» در آیه ۲۴ سوره نازعات بیانگر کدام یک از مفاهیم زیر است؟ (شهریور ۱۴۰۲)

الف) توحید در ربوبیت ☐ **ب) شرک در ربوبیت** ☒

۶) در آیه شریفه: «انَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ فَأَعْبُدوه هَذَا صِرَاطَ مُسْتَقِيمِ» خداوند از انسان ها چه درخواستی دارد؟ (شهریور ۱۴۰۱)

عبادت و پرستش خداوند

۷) با تدبر در آیه شریفه و من الناس من يعبد الله على حرف فان اصابه خير اطمأن...» برخی انسان ها در برابر هر خیر و شری که به آنها می رسد چه روش هایی را در پیش می گیرند. (شهریور ۱۴۰۳)

در صورتی که خیری به آنها برسد دلشان آرام می گیرد و اگر بلایی به آنها برسد از خدا رویگردان می شوند.

درستی یا نادرستی گزاره های زیر را بنویسید.

۱) اگر کسی دل به هوای نفس (بت درون) سپرده و او را معبود خود قرار دهد و اوامرش را به فرمان ها خداوند ترجیح دهد گرفتار شرک عملی شده است. (شهریور ۹۸) **درست**

۲) «فرونی یافتن زینت دنیا در دل ها که جایی برای خلوت انس با خدا نگذاشته است» مصداق شرک عملی پیچیده انسان امروزی است. (دی ۱۴۰۲) **درست**

۳) انسانی که گرفتار شرک عملی شده است، از درونی آرام و شخصیتی پایدار بر خوردار است. (دی ۹۹) **نادرست**

۴) زندگی توحیدی، ریشه در جهان بینی توحیدی دارد. (شهریور ۱۴۰۱) **درست**

۵) بیت «بر آستان جانان گر سر توان نهادن / گلبانگ سر بلندی بر آسمان توان زد» بیانگر توحید عملی است. (شهریور ۱۴۰۲) **درست**

۶) اگر کسی در پی کسب رضایت قدرت های مادی و طاغوت ها برآید، گرفتار شرک عملی شده است. (شهریور ۱۴۰۱) **درست**

۷) «زندگی توحیدی» شیوه ای از زندگی است که ریشه در جهان بینی توحید دارد. (دی ۱۴۰۳) **درست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

۱) توحید عملی دارای دو بعد ..... و ..... است. (شهریور ۹۸) **فردی / اجتماعی**

۲) جامعه ی توحیدی با ظالمان مبارزه کرده و بنا به فرمان خداوند از ..... حمایت می کند. (دی ۹۸) **محرومان (مستضعفان)**

۳) جامعه ای که از تفرقه و تضاد دوری می کند و به سوی ..... حرکت می کند جامعه ی توحیدی است. (خرداد ۹۹) **وحدت (هماهنگی)**

۴) تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی باعث می شود شخص، درونی ..... و شخصیتی ناپایدار داشته باشد. (شهریور ۹۹) **ناآرام**

۵) دل سپردن به هوای نفس و کسب رضایت قدرت های مادی، انسان را دچار شرک ..... می کند. (دی ۱۴۰۱) **عملی**

اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

۱) توحید عملی: (شهریور ۱۴۰۲)

بازتاب عقیده ی توحیدی در زندگی است به این معنا که انسان متناسب با ایمان به خدای یگانه، عمل کند و در زندگی خود از فرمانهای خداوند اطاعت کند و جهت زندگی خود را خدا قرار دهد.

(۲) شرک عملی: (دی ماه ۱۴۰۰)

اگر کسی دل به هوای نفس (بت درون) سپرده و او را معبود خود قرار دهد و اوامرش را به فرمان های خداوند ترجیح دهد یا در پی کسب قدرت های مادی و طاغوت برآید چنین شخصی گرفتار شرک عملی شده است .

گزینه صحیح را انتخاب کنید.

(۱) اگر کسی دل به هوای نفس (بت درون) سپرده و آن را معبود خود قرار دهد ، گرفتار چه نوع شرکی شده است؟(خرداد ۱۴۰۰)

الف) شرک عملی در بعد فردی ■ ب) شرک در ربوبیت □

(۲) کدام گزینه از پیامدهای شرک عملی در جهان امروز است. (دی ۱۴۰۳)

الف) تخریب محیط زیست - جایگاه نداشتن خداوند در قلب افراد ■ ب) فرمان پذیری از طاغوت - مسئولیت پذیری درباره موجودات جهان □

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

(۱) گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام نیازمند چه تغییر و تحولی بود؟(خرداد ۹۸)

گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام نیازمند تغییر در نگرش انسان ها و تحول بنیادین در شیوه زندگی فردی و اجتماعی مردم بود.

(۲) «خواست و رضایت الهی را محور تمایلات درونی و تصمیم ها و فعالیت های زندگی خود قرار دادن» انسان را مشمول کدام نوع توحید خواهد کرد؟ (دی ۱۴۰۲) توحید عملی (توحید عملی در بعد فردی)

(۳) میزان تاثیر گذاری توحید در زندگی انسانها به چه چیزی بستگی دارد ؟ (دی ۹۷) به درجه ی ایمان افراد به توحید و یکتا پرستی

(۴) چرا انسان موحد دارای شخصیت ثابت و استوار و برخوردار از آرامش روحی است ؟ (خرداد ۱۴۰۰)

چون زندگی خود را بر اساس رضایت خداوند تنظیم کرده است و پیرو فرمانهای اوست.

(۵) گام برداشتن انسان در مسیر توحید عملی چگونه صورت می گیرد ؟ (دی ۹۹) اطاعت از فرمانهای خداوند

(۶) مهمترین عامل در تعیین هدفها و رفتارهای انسان چیست ؟ (دی ۱۴۰۱) افکار و اعتقادات هر فرد

(۷) در چه صورتی یک نظام اجتماعی توحیدی است ؟ (خرداد ۹۸)

وقتی که حاکم و زمامدار آن بر اساس قوانین الهی به حکومت رسیده باشد و بکوشد قوانین الهی را در جامعه به اجرا در بیاورد.

(۸) اگر کسی در پی کسب رضایت قدرت های مادی باشد به چه شرکی گرفتار شده است ؟(شهریور ۹۹) شرک عملی

(۹) مهمترین رکن یک جامعه چیست؟(شهریور ۱۴۰۳) حکومت

(۱۰) پذیرش حکومت کسانی که خداوند به آنها حق حاکمیت نداده کدام یک از ابعاد «توحید عملی» را نفی می کند ؟ (دی ۱۴۰۳)

بعد اجتماعی توحید عملی

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

(۱) ریشه ی بت پرستی و شرک جدید در جهان امروز کدام است ؟ (دی ۹۷)

آن است که برخی از انسانها در عین قبول داشتن خداوند دین و دستورات دینی را در متن زندگی خود وارد نمی کنند و بر عکس تمایلات دنیوی و نفسانی خود را اصل قرار می دهند

(۲) ارتباط میان توحید فردی و توحید اجتماعی را شرح دهید ؟ (خرداد ۹۹ / خرداد ۱۴۰۱)

میان این دو بعد توحید رابطه ی متقابل وجود دارد هر قدر که مردم یک جامعه به سوی توحید حرکت کنند ارکان جامعه بیشتر رنگ توحیدی به خود می گیرد و هر قدر نهاد های اجتماعی در خدمت اجرای قوانین الهی باشد زمینه برای رشد انسانها و حرکت به سوی خداوند آسان تر است.

(۳) شخصیت انسان موحد و انسان مشرک را از جهت داشتن آرامش روحی با یکدیگر مقایسه کنید ؟ (شهریور ۱۴۰۰)

انسان موحد چون زندگی خود را بر اساس رضایت خداوند تنظیم کرده است و پیرو فرمانهای اوست شخصیتی ثابت و پایدار دارد و برخوردار از آرامش روحی است در حالی که انسان مشرک به علت تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی و فرمان پذیری از طاغوت درونی ناآرام و شخصیتی نا پایدار دارد.

۴) نتیجه تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی و فرمان پذیری از طاغوت را با دلایل آن بنویسید؟ (خرداد ۱۴۰۲)

باعث می شود شخص ، درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار داشته باشد . زیرا از یک سو هوای نفس وی هر روز خواسته ی جدید جلوی روی او قرار خواهد داد و از سوی دیگر ، قدرت های مادی که هر روز رنگ عوض می کنند او را به بردگی جدید می کشانند .

۵) چرا برخی از انسانهای امروزی با وجود اعتقاد به خالقیت خداوند ، از خدا و آخرت غافل شده اند ؟ (شهریور ۱۴۰۲)

زیرا چنان به امور دنیوی سرگرم شده اند که خدا را فراموش کرده و خداوند در قلب آنها جایگاهی ندارد زینت دنیا و لذات و شهوات چنان در دلشان فزونی یافته که جایی بر خلوت انس با خداوند و درک معنویت نیایش با پروردگار باقی نگذاشته است . گویی هوی و هوس و آنچه و آن کس که آنان را به هوس هایشان می رساند بت و معبودشان شده و آنها را همچون خدا می پرستند و از ابزارهای جدید مانند سینما و اینترنت و..... در این راه بهره می گیرند و یکسره از خدا و آخرت غافل شده اند .

۶) چرا موحد واقعی انسانی امیدوار و در برابر مشکلات صبور است؟ توضیح دهید . (خرداد ۱۴۰۳)

انسان موحد هیچ حادثه‌ای را در جهان بی حکمت نمی‌داند. گرچه حکمت آن را نداند، از این رو او همواره انسانی امیدوار است و در مقابل سختی‌ها و مشکلات صبور و استوار است و آنها را زمینه موفقیت‌های آینده‌اش قرار می‌دهد. باور دارد که دشواری‌های زندگی نشانه بی‌مهری خداوند نیست، بلکه بستری برای رشد و شکوفایی اوست .

درس چهارم (فقط برای تو)

با توجه به آیات قرآن و حدیث پاسخ دهید.

۱) مطابق آیه «الم أعهد إليكم يا بني آدم أن لا تعبدوا الشيطان أنه لكم عدومبين وأن اعبدونى هذا صراط مستقيم» تعبیر صراط مستقیم، بیانگر چه نوع توحیدی است؟ (دی ۱۴۰۲) **توحید عملی**

۲) این کلام امام علی (ع): «تمام اخلاص در دوری از گناهان جمع شده است» بیانگر کدام یک از راهای تقویت اخلاص است؟ (دی ۹۸) **دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات**

۳) مطابق با آیه ی شریفه «الم أعهد اليكم يا بني ادم ان لا تعبدوا الشيطان انه لكم عدو مبين» چرا خداوند آدمیان را از پرستش شیطان نهی کرده است؟ (شهریور ۱۴۰۲) **زیرا شیطان دشمن آشکار انسانها است.**

۴) بر اساس حدیث پیامبر (ص) «مومنان با توجه به ..... بر یکدیگر برتری پیدا می کنند.» (خرداد ۱۴۰۱) **مراتب اخلاص شان**

درستی یا نادرستی گزاره های زیر را بنویسید.

- ۱) نفوذ ناپذیری در برابر وسوسه های شیطان، یکی از راههای تقویت اخلاص است. (دی ۱۴۰۲) **نادرست**
- ۲) باید از حریم دل، پاسبانی کنیم تا آفت شرک بدان راه نیابد عمل ما خالص برای خدا انجام شود. (خرداد ۹۹) **درست**
- ۳) در اسلام، اخلاص شرط قبولی اعمالی است که فرد به درگاه خداوند عرضه می دارد. (شهریور ۹۹) **درست**
- ۴) نیایش و عرض نیاز به پیشگاه خداوند و طلب یاری از او برای تقویت اخلاص، غفلت از خداوند را کم می کند. (دی ۹۹) **درست**
- ۵) حسن فاعلی بدین معناست که کار به درستی و به همان صورت که خداوند فرمان داده انجام شود. (دی ۱۴۰۰) **نادرست**
- ۶) اقامه نماز مطابق موازین شرع با نیت کسب رضایت الهی، دارای دو حسن فعلی و فاعلی است. (شهریور ۱۴۰۲) **درست**
- ۷) حسن فعلی به معنای انجام دادن عمل به درستی و به همان صورت که خداوند فرمان داده است، می باشد. (شهریور ۱۴۰۱) **درست**
- ۸) شرکت در پیاده روی اربعین، به منظور همراهی با دوستان و سیاحت دارای حسن فاعلی است. (شهریور ۱۴۰۳) **نادرست**
- ۹) به جای آوردن نماز صبح به صورت دو رکعت و قبل از طلوع آفتاب، بدون نیت الهی دارای حسن فاعلی است. (خرداد ۱۴۰۳) **نادرست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

- ۱) برای تقویت اخلاص از راه افزایش شناخت خدا، خوب است ساعاتی را صرف ..... در آیات الهی کنیم. (شهریور ۹۹) **تفکر**
- ۲) بر اساس حدیث شریف پیامبر (ص) مومنان با توجه به ..... بر یکدیگر برتری پیدا می کنند. (خرداد ۱۴۰۱) **مراتب اخلاصشان**
- ۳) «دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات» یکی از راه های ..... است. (دی ۱۴۰۱) **تقویت اخلاص**

کدامیک از موارد سمت راست با مورد سمت چپ ارتباط دارد؟

۱) از میوه های درخت اخلاص (خرداد ۹۸)	← دریافت پاداش وصف ناشدنی
۲) تاثیر روزه در تقویت اخلاص (خرداد ۹۸)	← دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات
۳) تفکر در آیات و نشانه های الهی (خرداد ۹۸)	← افزایش معرفت نسبت به خدا
۴) دیدار محبوب حقیقی و تقرب به پیشگاه الهی (خرداد ۱۴۰۰)	← دریافت پاداش های وصف نشدنی اخلاص

اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

- ۱) اخلاص در کاربرد دینی: (دی ۱۴۰۱-۱۴۰۳ / شهریور ۱۴۰۳)
- یعنی شخصی عملش را فقط برای رضای خدا و همانگونه که او دستور داده است، انجام دهد.**
- ۲) حسن فاعلی را تعریف کنید؟ (خرداد ۱۴۰۱)
- حسن فاعلی به این معناست که انجام دهنده ی کار دارای معرفت درست و نیت الهی باشد.**

در عبارات زیر گزینه صحیح را انتخاب کنید.

- ۱) بیت «بندگی کن تا که سلطانت کنند / تن رها کن تا همه جانت کنند.» از میوه های درخت اخلاص (شهریور ۹۸)
- الف) نفوذ ناپذیری در برابر وسوسه های شیطان ☐ **ب) دریافت پاداش های وصف ناشدنی** ☒

۲) پاداش اخلاص که فراتر از تصور ماست و در ذهن ما نگنجد، کدام است؟ (دی ۱۴۰۲)

الف) دیدار محبوب حقیقی ■ (ب) رهایی از سلطه شیطانی □ (ج) تشخیص حق و باطل در شرایط پیچیده □

۳) تلاش برای انجام کار به درستی و به همان صورت که خداوند فرمان داده است دارای حسن می باشد؟ (دی ۹۹)

الف) فاعلی □ (ب) فعلی ■

۳) بیت «مهر رخسار تو می تابد ز ذرات جهان/ هر دو عالم پر ز نور و دیده نابینا چه سود» در ارتباط با کدام یک از راههای تقویت اخلاص است؟ (شهریور ۱۴۰۳)

الف) راز و نیاز به خداوند با کمک خواستن از او (ب) افزایش معرفت و شناخت نسبت به خداوند ■

۴) سوزاننده درخت اخلاص و عامل ارزشمندی یک عمل به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟ (خرداد ۱۴۰۳)

الف) گناه معرفت و آگاهی ■ (ب) تمایلات دانی راز و نیاز با خداوند

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۱) «تفکر در آیات و نشانه های الهی» چگونه به افزایش درجه اخلاص منجر خواهد شد؟ (دی ۱۴۰۲)

هر قدر معرفت ما به خدا از طریق تفکر در آیات و نشانه های الهی بیشتر شود، موجب افزایش ایمان و در نتیجه موجب افزایش درجه اخلاص ما خواهد شد.

۲) هر عبادتی که از جهت کمیت و کیفیت مطابق دستورات خداوند انجام گیرد دارای کدام حسن است ؟ (خرداد ۹۹) حسن فعلی

۳) شیطان در پیشگاه خداوند اقرار کرده است که توانایی فریب چه افرادی را ندارد ؟ (دی ۹۹/ شهریور ۹۹) مومنان با اخلاص

۴) دو مورد از راههای تقویت اخلاص را بنویسید ؟ (دی ۱۴۰۰ - ۱۴۰۱)

افزایش معرفت نسبت به خداوند - راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او - دوری از گناه و تالش برای انجام واجبات

۵) برای اینکه معرفت به خدا ، موجب افزایش درجه اخلاص شود چه اقدامی لازم است ؟ (خرداد ۱۴۰۲)

ساعاتی را صرف تفکر در آیات و نشانه های الهی کنیم .

۶) عملی که از جهت کمیت و کیفیت مطابق فرمان الهی انجام شود ، دارای چه حسنی است؟ (شهریور ۹۹) حسن فعلی

۷) انجام عملی با نیت الهی به کدام حسن اخلاقی اشاره می کند؟ (دی ۹۸) حسن فاعلی

۸) بنا بر فرمایش امام علی (ع) چرا تمام اخلاص در دوری از گناهان جمع شده است ؟ (شهریور ۱۴۰۲)

زیرا گناه ریشه درخت اخلاص و بندگی را می سوزاند .

۹) نیت اخلاص در عمل انسان مومن به کدام حسن اشاره دارد؟ (خرداد ۱۴۰۰) حسن فاعلی

۱۰) بیت « برو این دام بر مرغی دگر نه / که عنقا را بلند است آشیانه » بیانگر کدام میوه درخت اخلاص است؟ (خرداد ۱۴۰۳)

نفوذ ناپذیری در برابر وسوسه های شیطان

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

۱) دست یابی به حکمت را که یکی از میوه های درخت اخلاص است ، شرح دهید ؟ (دی ۹۸)

انسان حکیم به درجاتی از بصیرت می رسد که می تواند در شرایط سخت و پیچیده حق را از باطل تشخیص دهد و گرفتار باطل نشود .

۲) از میوه های درخت اخلاص «دریافت پاداش های وصف ناشدنی» را همراه با ذکر نمونه توضیح دهید ؟ (شهریور ۱۴۰۱)

بندگی خالصانه خداوند پاداش هایی دارد که چه بسا در ذهن ما نگنجد و از تصور و تخیل ما فراتر رود . از جمله ی این پاداشها ی وصف ناشدنی دیدار محبوب حقیقی و تقرب به پیشگاه خداوند است.

۳) بیت « برو این دام بر مرغ دگر نه / که عنقا را بلند است آشیانه » بیانگر کدام میوه ی درخت اخلاص است؟ توضیح دهید. (دی ۱۴۰۱)

نفوذ ناپذیری در برابر وسوسه های شیطان اگر انسان در اخلاص پیش رود به مرحله ای می رسد که دیگر فریب وسوسه های شیطان را نمی خورد چرا که شیطان خود اقرار کرده است که توانایی فریب دادن مومنان با اخلاص را ندارد .

۴) یکی از میوه های درخت اخلاص ، دستیابی به درجاتی از حکمت است، آن را شرح دهید. (شهریور ۹۹)

حکمت به معنای علم محکم و استوار و به دور از خطاست که هدف درست و راه رسیدن به آن را نشان می دهد و مانع لغزش ها می شود.

انسان حکیم به درجاتی از بصیرت و روشن بینی رسیده که می توان در شرایط سخت ، حق را از باطل تشخیص داده و گرفتار آن نشود.

۵) دو مورد از میوه ای درخت اخلاص را بنویسید ؟ (خرداد ۹۹)

دستیابی به درجاتی از حکمت – نفوذ ناپذیری در برابر وسوسه های شیطان – دریافت پاداش های وصف نشدنی

۶) راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او چگونه موجب تقویت اخلاص می شود ؟ (خرداد ۱۴۰۲)

غفلت از خداوند را کم می کند ، محبت او را در قلب تقویت می سازد و انسان را از کمک های الهی بهره مند می سازد .

درس پنجم (قدرت پرواز)

درستی یا نادرستی گزاره های زیر را بنویسید.

- (۱) در بینش توحیدی، جهان آفرینش مجموعه قدرها و قضاها الهی است که آدمی باید با تشخیص درست، بهترین ها را انتخاب کند. (دی ۱۴۰۲) **درست**
- (۲) مبنای تصمیم گیری های انسان و تعیین کننده ی سرنوشت او همین اختیار محدودی است که دارد. (خرداد ۹۹) **درست**
- (۳) اندازه ، حدود ، ویژگی ها ، موقعیت مکانی و زمانی موجودات وابسته به قضای الهی است. (شهریور ۹۹) **نادرست**
- (۴) وجود اختیار در انسان نیاز به استدلال ندارد. (شهریور ۱۴۰۲) **درست**
- (۵) موجودات جهان، از آن جهت که به حکم و اراده الهی ایجاد می شوند به تقدیر الهی وابسته اند. (دی ۹۹) **نادرست**
- (۶) بیت «هیچ گویی سنگ فردا بیا /ور نیایی من دهم بد را سزا» بیانگر «مسئولیت پذیری» و شاهی بر اختیار آدمی است. (دی ۱۴۰۱) **درست**
- (۷) اندازه ،حدود ، ویژگی، موقعیت مکانی و زمانی موجودات ، وابسته به قضای الهی است. (شهریور ۹۹) **نادرست**
- (۸) قضا و قدر الهی، مانع افعال اختیاری انسان نیست. (شهریور ۱۴۰۳) **درست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

- (۱) مخلوقات جهان، از آن جهت که به حکم و اراده الهی ایجاد می شوند به ..... الهی وابسته اند. (خرداد ۹۸) **قضای**
- (۲) اختیار یک حقیقت ..... است که هر انسانی آن را در خود می یابد. (خرداد ۱۴۰۰) **وجدانی (مشهود)**
- (۳) احساس رضایت یا پشیمانی یکی از شواهد وجود ..... در انسان است. (شهریور ۱۴۰۰) **اختیار**
- (۴) کسی که اختیار را در سخن یا بحث انکار می کند، در ..... از آن بهره می برد. (خرداد ۱۴۰۲) **عمل**
- (۵) مجموعه عوامل مستقل در رویش یک گل از نوع علل ..... است. (شهریور ۱۴۰۲) **عرضی**

گزینه صحیح را انتخاب کنید.

- (۱) بیت «این که فردا این کنم یا آن کنم خود دلیل اختیار است ای صنم» از شواهد وجود اختیار: (خرداد ۹۸)

الف) مسئولیت پذیری ☐
ب) تفکر و تصمیم ☒
- (۲) عبارت «اگر به کسی زیان رسانده ایم ، آن را جبران می کنیم» از شواهد وجود اختیار :

الف) مسئولیت پذیری ☒
ب) تفکر و تصمیم ☐
- (۳) بیت «هیچ گویی سنگ فردا بیا /ور نیایی من دهم بد را سزا» بیانگر کدام شاهد بر اختیار است؟ (دی ۹۹)

الف) مسئولیت پذیری ☒
ب) تفکر و تصمیم ☐
- (۴) مخلوقات جهان ، از آن جهت که با فرمان و حکم و اراده خداوند ایجاد می شوند به ..... وابسته هستند. (شهریور ۱۴۰۰)

الف) قضای الهی ☒
ب) تقدیر الهی ☐

کدامیک از موارد سمت راست با مورد سمت چپ ارتباط دارد؟

- (۱) این که فردا این کنم یا آن کنم (خرداد ۱۴۰۱) ← **تفکر و تصمیم**
- (۲) دچار شک و تردید شدن در انتخاب ها (شهریور ۹۹) ← **تفکر و تصمیم**
- (۳) افسوس خوردن از انجام کارها اشتباه (شهریور ۹۹) ← **احساس پشیمانی**
- (۴) مستحق مجازات دانستن خود در عهد شکنی (شهریور ۹۹) ← **مسئولیت پذیری**
- (۵) هیچ عاقلی مر کلوخی را زند؟ (خرداد ۱۴۰۱) ← **مسئولیت پذیری**
- (۶) گر نبودی اختیار این شرم چیست؟ (خرداد ۱۴۰۱) ← **احساس رضایت یا پشیمانی**
- (۷) انا هدیناه سبیل اما شاکرا و اما کفورا (شهریور ۱۴۰۲) ← **وجود اختیار در آدمی**

اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

(۱) اختیار : (خرداد ۱۴۰۳ / دی ۱۴۰۲ / شهریور ۱۴۰۱)
اختیار توانایی بر انجام یک کار یا ترک آن است. یا (اختیار حقیقتی وجدانی و مشهود که هر کس آن را در خود می‌یابد و می‌بیند که شبانه روز در حال تصمیم انجام یا ترک کاری است.)

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- (۱) عبارت « اگر به کسی زبان رسانده ایم آن را جبران می‌کنیم » به کدام شواهد اختیار اشاره دارد ؟ (شهریور ۹۸) **مسئولیت پذیری**
- (۲) مجموعه عوامل مستقل در پرورش گل از کدام نوع علت است ؟ (خرداد ۱۴۰۱) **علل عرضی**
- (۳) منظور از اختیار چیست ؟ (شهریور ۱۴۰۱) **یک حقیقت وجدانی ، به معنای توانایی بر انجام یک کار و یا ترک آن است .**
- (۴) بیت «هیچ عاقل مر کلوخی را زنده/ هیچ با سنگی عتابی کس کند؟» بیانگر کدام یک از شواهد اختیار است؟ (خرداد ۱۴۰۲) **مسئولیت پذیری**
- (۵) بیت «هیچ گویی سنگ فردا بیا /ور نیایی من دهم بد را سزا» نشانه کدام یک از شواهدی بر اختیار است؟ (خرداد ۹۹) **مسئولیت پذیری**
- (۶) چگونه فرار، از اختیار خود دلیلی بر اختیار است؟ (خرداد ۱۴۰۳)
چون حتی اگر بخواهد آن را انکار کند باز هم این کار اختیاری است و با خاص و اراده خود انجام داده است .
- (۷) وابسته بودن موجودات به قضای الهی به چه معنا است؟ (خرداد ۱۴۰۳)
به این معناست که مخلوقات جهان با فرمان و حکم و اراده الهی ایجاد می‌شوند .
- (۸) رابطه اراده خداوند با اختیار انسان چگونه است؟ (دی ۱۴۰۳) **اختیار انسان در طول اراده خداوند است.**

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

- (۱) رابطه ی اختیار انسان با اراده خداوند را شرح دهید. چگونه می‌توان هم به قضا و قدر الهی معتقد بود و هم انسان را موجودی مختار دانست ؟ (شهریور ۹۸/خرداد ۹۹)
وجود اختیار و اراده در انسان ناشی از اراده الهی و خواست خداست. به عبارت دیگر خداوند اراده کرده است که انسان موجودی مختار و دارای اراده باشد. در فعل اختیاری تا زمانی که ما به انجام دادن فعلی نکرده ایم آن فعل انجام نمی‌گیرد. در عین حال وجود ما اراده ما و عملی که از ما سر می‌زند همگی بستگی به اراده خداوند است یعنی اراده انسان در طول اراده خداست و با آن منافات ندارد.
- (۲) امام علی(ع) در موضوع برخاستن از زیر سایه دیوار کج، چه نگرشی را درباره اعتقاد به قدر و قضای الهی به یاران آموخت؟ (دی ۱۴۰۲)
آموخت که اعتقاد به قدر و قضا نه تنها مانع تحرک و عمل انسان نیست، بلکه عامل و زمینه ساز آن است. جهان آفرینش مجموعه ای از قدرها و قضاها ی الهی است که انسان باید با تشخیص درست بهترین ها را انتخاب کند.
- (۳) توضیح دهید چگونه مسئولیت پذیری شهادی بر وجود اختیار در انسان است ؟ (دی ماه ۹۸)
هر کس خود را مسئول کارهایش می‌داند و عواقب عمل خود را می‌پذیرد. پیمان ها بر همین اساس استوارند و اگر کسی پیمان شکنی کند و مسئولیتش را انجام ندهد خود را مستحق مجازات می‌داند.
- (۴) مخلوقات جهان از چه جهت به تقدیر الهی و از چه واز چه جهت به قضای الهی وابسته هستند ؟ (خرداد ۱۴۰۰)
مخلوقات جهان از آن جهت که خداوند متعال با علم خود اندازه ، حدود ، ویژگی ، موقعیت زمانی و مکانی آنها را تعیین می‌کند به تقدیر الهی وابسته هستند واز آن جهت که با فرمان و حکم و اراده الهی ایجاد می‌شوند به قضای الهی وابسته اند.
- (۵) از نشانه های وجود اختیار در انسان « تفکر و تصمیم» را توضیح دهید ؟ (دی ۱۴۰۰)
هر کدام از ما همواره تصمیم هایی می‌گیریم و برای این تصمیم ها ابتدا اندیشه می‌کنیم و جوانب آن را می‌سنجیم و سپس دست به عمل می‌زنیم . گاهی نیز دچار تردید می‌شویم که از میان چندین راه و چندین کار ، کدام یک را انتخاب کنیم . دست آخر پس از بررسی های لازم ، یکی را برگزیده و عمل می‌کنیم .
- (۶) کسانی که می‌پندارند قدر و قضای الهی با اختیار انسان ناسازگار است ، چه پندار نادرستی از تقدیر دارند ؟ (شهریور ۱۴۰۱)
برخی می‌پندارند که قدر و قضای الهی با اختیار انسان ناسازگار است آنان تصور می‌کنند که تقدیر ، چیزی غیر از قانونمندی جهان ونظم در آن است که وقتی به حادثه ای تعلق گرفت هر قانونی را لغو و هر نظمی را بر هم می‌زند

۷) چگونه هم می توان هم به قضا و اراده الهی اعتقاد داشت و هم انسان را موجودی مختار دانست؟ توضیح دهید. (دی ۱۴۰۱)

وجود اختیار و اراده در انسان ناشی از اراده الهی و خواست خداست. به عبارت دیگر خداوند اراده کرده است که انسان موجودی مختار و دارای اراده باشد. در فعل اختیاری تا زمانی که ما اراده را نکرده ایم آن کار انجام نمی گیرد. در عین حال وجود ما، اراده ما و عملی که از ما سر می زند همگی وابسته به اراده خداست یعنی اراده انسان در طول اراده خداست.

۸) پند نادرست برخی انسان ها از قدر و قضای الهی چیست؟ توضیح دهید. (خرداد ۱۴۰۲)

برخی می پندارند که قدر و قضای الهی با اختیار انسان ناسازگار است. تصور می کنند تقدیر، چیزی غیر از قانونمندی جهان و نظم در آن است که وقتی به حادثه ای تعلق گرفت هر قانونی را لغو و هر نظامی را بر هم می زند.

۹) اختیار انسان با اراده الهی چه نسبتی دارد؟ (شهریور ۱۴۰۳)

اراده و اختیار انسان در طول اراده خداست و با آن منافات ندارد. وجود اختیار در انسان ناشی از اراده الهی و خواست خداست. خداوند اراده کرده است که انسان موجودی مختار و دارای اراده باشد. در فعل اختیاری، تا زمانی که ما اراده کاری را نکرده ایم، آن کار انجام نمی گیرد. در عین حال، وجود ما اراده ما و عملی که از ما سر می زند همگی وابسته به اراده خداوند است.

۱۰) جمله «اختیار انسان یک تقدیر الهی است» را توضیح دهید. (دی ۱۴۰۳)

یکی از تقدیرات الهی برای انسان این است که او دارای اختیار باشد. یعنی همانطور که مثلاً به آب ویژگی مایع بودن داده است، به انسان نیز ویژگی مختار بودن را عطا کرده است.

درس ششم (سنت های خداوند در زندگی)

با توجه به آیات قران و حدیث پاسخ دهید.

- (۱) حدیث شریف امام صادق علیه السلام که می فرماید: «... کسانی که به سبب نیکوکاری زندگی دراز دارند از کسانی که به عمر اصلی زندگی می کنند، بیشترند» دربردارنده کدام سنت الهی می باشد؟ (خرداد ۹۸) **تاثیر اعمال انسان در زندگی**
- (۲) مطابق سنت الهی آیه «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ...» گشایش برکات آسمان و زمین به چه مواردی مشروط شده است؟ (دی ۱۴۰۲) **ایمان و تقوا**
- (۳) با توجه به آیه ی شریفه «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ» خداوند کسانی را که در راه او قدم بر می دارند به طور خاص ..... می کند. (خرداد ۱۴۰۱) **هدایت**
- (۴) حدیث شریف امام علی (ع) که می فرماید: «چه بسا احسان پیاپی خدا، کسی را گرفتار کند و پرده پوشی خدا او را مغرور سازد» بیانگر کدام سنت الهی است؟ (خرداد ماه ۹۹) **سنت املا و استدراج**
- (۵) آیه ی شریفه ی «کَلَّا نَمْدُ هُوَلَا، وَ هُوَلَا، مَنْ عَطَا رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَا رَبِّكَ مَحْظُورًا» بیانگر کدام سنت الهی است؟ (دی ۹۹) **امداد عام الهی (امداد)**
- (۶) حدیث امام صادق (ع) «انما المومن بمنزله کفه المیزان کَلِمَا زَيْدٍ فِيْ اِيْمَانِهِ زَيْدٌ فِيْ بِلَاثِهِ...» به کدام سنت الهی اشاره دارد؟ (خرداد ۱۴۰۰) **امتحان (آزمایش یا ابتلا)**
- (۷) آیه شریفه «كُلْ نَفْسٌ ذَاثِقَةً الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَ الْخَيْرِ فِتْنَةً.....» بیانگر کدام سنت الهی است. (شهریور ۱۴۰۰ / دی ۱۴۰۰) **سنت ابتلا و امتحان**
- (۸) آیه مبارکه «وَالَّذِينَ كَذَبُوا بَايَا تَنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ» بیانگر حاکمیت کدام سنت الهی بر زندگی انسان است؟ (شهریور ۱۴۰۱) **سنت املا، و استدراج**
- (۹) با توجه به حدیث «انما المومن بمنزله کفه المیزان کَلِمَا زَيْدٍ فِيْ اِيْمَانِهِ زَيْدٌ فِيْ بِلَاثِهِ...» چرا خداوند مومنان را وارد امتحان های خاص می کند؟ (شهریور ۱۴۰۲) **تا برای کسب کمالات برتر آماده شوند**
- (۱۰) عبارت «و ما کان عطا، ربک محظورا: و عطای پروردگارت (از کسی) منع نشده است» بیانگر کدام سنت الهی است؟ (خرداد ۱۴۰۲) **سنت امداد عام الهی**
- (۱۱) طبق آیه «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ» جهاد مومنان در راه خدا، چه نتایجی برایشان در پی دارد؟ (دی ۱۴۰۱) **خدا آنها را به راه های خود هدایت می کند و آنان را همراهی می کند.**
- (۱۲) با توجه به حدیث «انما المومن بمنزله کفه المیزان کَلِمَا زَيْدٍ فِيْ اِيْمَانِهِ زَيْدٌ فِيْ بِلَاثِهِ...» چرا خداوند مومنان را وارد امتحان های خاص می کند؟ (شهریور ۱۴۰۲) **تا برای کسب کمالات برتر آماده شود.**
- (۱۳) عبارت قرآنی «احسب الناس ان يتركوا ان يقولوا آمنا و هم لا يفتنون» بیانگر کدام سنت الهی است؟ (شهریور ۱۴۰۳) **سنت امتحان الهی (ابتلا)**
- (۱۴) امام صادق علیه السلام در روایت زیر به کدام سنت الهی حاکم بر زندگی انسان ها اشاره می کند؟ «من يموت بالذنوب اكثر ممن يموت بالاجال و من يعيش بالاحسان...» (دی ۱۴۰۳) **تاثیر اعمال انسان بر زندگی او**
- (۱۵) آیه شریفه «كُلْ نَفْسٌ ذَاثِقَةً الْمَوْتِ وَ نَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَ الْخَيْرِ فِتْنَةً...» اشاره به کدام سنت الهی دارد؟ (خرداد ۱۴۰۳) **سنت ابتلا (امتحان یا آزمایش الهی)**

درستی یا نادرستی گزاره های زیر را بنویسید.

- (۱) تنها، سنت «توفیق الهی» عامترین و فراگیرترین سنت الهی حاکم بر زندگی انسانها است. (دی ۱۴۰۲) **نادرست**
- (۲) بر اساس سنت امداد، خداوند عمل نیک را چند برابر پاداش و کار بد را فقط به اندازه خودش جزا می دهد. (خرداد ۱۴۰۰) **نادرست**
- (۳) «آشنایی ما با نشانه های الهی و بهره گرفتن از طبیعت» از نتایج شناخت ما به سنت های حاکم بر زندگی انسانهاست. (دی ۱۴۰۱) **نادرست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

- ۱) امداد خاص خداوند نسبت به کسانی که با نیت پاک ، قدم در راه حق می گذارند ، سخت ..... الهی نام دارد.(شهریور ۹۹) **توفیق**
- ۲) سنگین شدن بار گناهان و حرکت تدریجی به سوی هلاکت ابدی ،سنت ..... نام دارد.(شهریور ۱۴۰۰) **املا، و استدراج**

اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

- ۱) امداد خاص (توفیق الهی)(خرداد ۹۸)
امداد خاص خدای متعال نسبت به آنان که با نیت پاک قدم در راه حق گذارند و سعادت جهان آخرت و رضایت پروردگار را هدف خود قرار دهند، «توفیق الهی» نام دارد.
- ۲) سنت های الهی : (دی ۱۴۰۲)
قانونمندی مبتنی بر تقدیر الهی که اختصاص به پدیده های طبیعی ندارد و زندگی فردی و اجتماعی انسانها را نیز در بر می گیرد.
- سنت توفیق الهی : «دی ۱۴۰۳»
یعنی خداوند شرایط و اسباب را برای کسی که با نیت پاک قدم در راه حق می گذارد و در این راه تلاش می کند، چنان فراهم می سازد که وی بتواند آسان تر به مقصد برسد.
- سنت ابتلا : (شهریور ۱۴۰۳)
سنت ابتلا یعنی قرار دادن فرد در شرایط و موقعیتی که صفات درونی خود را بروز دهد و درستی یا نادرستی آنچه را که ادعا کرده است، مشخص سازد .

کدامیک از موارد سمت راست با مورد سمت چپ ارتباط دارد؟

۱) ساخته و شناخته شدن هویت و شخصیت انسان ها (شهریور ۹۸)	← ابتلا،
۲) سنت حاکم بر زندگی معاندان و غرق شدگان در گناه (شهریور ۹۸)	← املا،
۳) حمایت خداوند از انسان تلاشگر و مجاهد(شهریور ۹۸)	← امداد خاص (توفیق الهی)
۴) احسان پیاپی خداوند و پرده پوشی های او و مغرور شدن انسانه (دی ۱۴۰۱)	← سنت امداد خاص
۵) ثبت فوری اعمال نیک بندگان توسط فرشتگان الهی (دی ۱۴۰۱)	← سنت سبقت رحمت بر غضب الهی
۶) ایجاد شرایط و اسباب برای آسانتر به مقصد رساندن مومنان (دی ۱۴۰۱)	← سنت امداد خاص
۷) ایجاد شرایط و موقعیت برای بروز صفات درونی افراد (دی ۱۴۰۱)	← سنت ابتلا
۸) من یعیش بالاحسان اکثر ممن یعیش بالاعمار (شهریور ۱۴۰۲)	← سنت تاثیر اعمال در زندگی او
۹) و من جاء بالسیئه فلا یجزی الا مثلها (شهریور ۱۴۰۲)	← سنت سبقت رحمت بر غضب
۱۰) نبلوکم بالشر و الخیر فتنه (شهریور ۱۴۰۲)	← سنت ابتلا،
آمرزش گناهان با توبه (خرداد ۱۴۰۳)	← سنت سبقت رحمت الهی بر غضب او
تقویت ایمان هنگام شنیدن آیات خدا (خرداد ۱۴۰۳)	← سنت توفیق الهی
افزایش طول عمر با دادن صدقه (خرداد ۱۴۰۳)	← سنت تاثیر اعمال در زندگی او
فراهم کردن امکانات و لوازم از سوی خدا برای همه افراد (خرداد ۱۴۰۳)	← سنت امداد عام الهی

درک مطلب

فردی بارها در جامعه به صورت آشکار گناه می کند و حتی از انجام آن ابراز خرسندی می نماید. با این وجود خداوند پیوسته بر نعمت های وی، امکانات وی، می افزاید. این مسئله با توجه به کدام یک از سنت های الهی قابل تحلیل است؟ توضیح دهید.(خرداد ۱۴۰۳) **سنت املا و استدراج . اگر چنین فردی چنان در گناه پیش رود که از گناه خود خرسند باشد و با حق دشمنی و لجابت کند، خداوند بر امکانات و**

نعمت‌های او می‌افزاید. اما او با اختیار خود از این نعمت‌ها در جهت افزایش گناه استفاده می‌کند. اینجاست که این نعمت‌ها به صورت بلای الهی ظاهر می‌شود و هر روز گناهانش سنگین‌تر می‌شود و به تدریج به هلاکت ابدی نزدیک‌تر می‌شود، که این سنت حاکم بر زندگی معاندان و غرق شدگان در گناه است.

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- (۱) کدام سنت الهی موجب به ظهور رساندن استعداد های آدمی می شود ؟ (دی ۹۸ / شهریور ۹۹) امتحان الهی (ابتلا)
- (۲) سنت حاکم بر زندگی « معاندان و غرق شدگان در گناه » کدام است؟ (خرداد ۱۴۰۱) سنت املا و استدراج
- (۳) داشتن روحیه حق پذیری ، در تقویت کدام سنت الهی نقش دارد؟ (شهریور ۱۴۰۳) توفیق الهی (امداد خاص)

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

- (۱) خداوند با چه چیزهایی ما را آزمایش میکند؟ به طور کامل توضیح دهید. (دی ۱۴۰۲)
او با هر امر خیر یا شری ما را می آزماید، بیماری یا سلامت، فقر یا ثروت، از دست دادن پدر و مادر یا داشتن پدر و مادر، بارش باران یا وقوع خشکسالی و به طور کلی هر حادثه شیرین یا تلخ، مواد امتحانی ما به حساب می آیند و نحوه مواجهه ما با آنها پیروزی یا شکست ما را رقم میزند و مهبای امتحانی دیگر می سازد.
- (۲) مفهوم سنت امداد خاص (توفیق الهی) و یکی از جلوه های آن را توضیح دهید ؟ (شهریور ۱۴۰۱)
در اصطلاح دینی توفیق به معنای آسان نمودن است. یعنی خداوند شرایط و اسباب را برای کسی که با نیت پاک قدم در راه حق می گذارد و در این راه سعی و تلاش می کند چنان فراهم می سازد که وی بتواند آسان تر به مقصد برسد. این امداد خاص خداوند «توفیق الهی» نام دارد. یکی از جلوه های این توفیق، نصرت و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت است .
- (۳) سنت امداد عام الهی را تعریف کنید ؟ (دی ۹۸)
وقتی انبیا مردم را به دین الهی فرا می خوانند، مردم در برابر آنها دو دسته می شوند، دسته ای به ندای حق پاسخ مثبت می دهند و دسته ای لجاجت می ورزند و در مقابل حق می ایستند. خداوند، سنت خود را بر این قرار داده است که هر کس هر راهی را بر گزید، بتواند از همین امکاناتی که خداوند در اختیارش قرار داده است استفاده کند تا در همان مسیری که انتخاب کرده است به پیش برود و باطن خود را آشکار کند
- (۴) سنت املا و استدراج را تعریف کنید ؟ (شهریور ۹۹ / شهریور ۱۴۰۰)
انسانی که به دام گناه می افتد ، خداوند برای او شرایطی فراهم می کند تا توبه نماید اما اگر او چنان در گناه پیش رود وبا حق دشمنی ورزد خدا به او فرصت می دهد و آواز این فرصت و نعمت در جهت غرق شدن در گناه استفاده می کند و بار گناهانش هر روز سنگین تر شده و به تدریج به سوی هلاکت ابدی نزدیک تر می شود .
- (۵) با توجه به سنت «سبقت رحمت بر غضب» سخت گیری خداوند بر برخی از انسانها چگونه تفسیر می شود توضیح دهید؟ (خرداد ۱۴۰۲)
خداوند هنگامی که بر کسی سخت می گیرد باز هم از دریچه لطف و رحمت است .مانند مادری که بر فرزندش سخت می گیرد و یا در مواردی او را تنبیه می کند تا او را از اشتباه خود باز دارد و به هیچ وجه قصد انتقام گیری از فرزند خود را ندارد از همین جهت است که راه بازگشت گناهکاران به سوی خداوند همیشه باز است .
- (۶) اگر برخی انسانها ، افزایش امکانات و نعمت های الهی برای گناهکاران را نشانه ی لطف الهی بدانند با توجه به سنت املا و استدراج چه پاسخی می توان به آنها داد ؟ (شهریور ۱۴۰۲)
دچار سنت املا و استدراج شده اند یعنی اینان فرصت ها و نعمت ها را وسیله ی غوطه ور شدن در گناهان قرار می دهند و مهلت ها و نعمت ها با اختیار و اراده خودشان به صورت بلای الهی جلوه گر می شودو باعث می شود بار گناهان آنان هر روز سنگین تر شده و به تدریج به سوی هلاکت ابدی نزدیک تر شوند.
- (۷) تفاوت میان امتحان الهی را با امتحان بشری بنویسید ؟ (خرداد ۹۹ / دی ۹۹ / دی ۱۴۰۰)
در امتحان بشری ما از حقیقت درون افراد بی خبر هستیم و می کوشیم تا از طریق امتحان کردن آنها به آگاهی لازم برسیم ولی امتحان خداوند برای آگاه شدن از درون افراد نیست بلکه برای رشد دادن و به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است .

۸) توضیح دهید با توجه به سنت سبقت رحمت بر غضب الهی، چرا راه بازگشت گناهکار به خدا همیشه باز است؟ (شهریور ۱۴۰۳)

از آنجا که خداوند به بندگان خود محبت دارد با همه آنها چه نیکوکار و چه گناهکار به لطف و مهربانی، رفتار می‌کند. یعنی حتی آنجا که خداوند بر کسی سخت می‌گیرد، باز هم از دریچه لطف و رحمت است. (یا) مانند مادری که بر فرزندش سخت می‌گیرد و یا در مواردی او را تنبیه می‌کند تا او را از اشتباه باز دارد و به هیچ وجه قصد انتقام‌گیری از فرزند خود را ندارد.

۹) کدام ویژگی انسان با همراه شدن فرصت‌ها و نعمت‌های الهی، او را مشمول سنت املا و استدراج می‌کند؟ تشریح کنید. (دی ۱۴۰۳)

اگر کسانی چنان در گناه و باطل پیش روند که از کار خود خرسند باشند و با حق دشمنی و لجابت ورزند، خداوند به آنها فرصتی می‌دهد و بر امکانات و نعمت‌های آنان می‌افزاید و آنها این فرصت‌ها و نعمت‌ها را وسیله غوطه‌ور شدن در گناهان قرار می‌دهند. (در حقیقت، مهلت‌ها و نعمت‌ها، با اختیار و اراده خودشان به صورت بلای الهی جلوگیری شده و باعث می‌شود که بار گناهان آنان هر روز سنگین و سنگین‌تر شود و به تدریج به هلاکت ابدی نزدیک‌تر شوند.

درس هفتم (بازگشت)

با توجه به آیات قران و حدیث پاسخ دهید.

۱) با توجه به آیه شریفه «ان الله يحب التوابين و يحب المتطهرين» نتیجه تکرار توبه، اگر واقعی باشد، چیست؟ (شهریور ۹۸)
تکرار توبه اگر واقعی باشد، نه تنها به معنی دور شدن از خداوند نیست، بلکه موجب محبوب شدن انسان نزد خداوند و جلب رحمت او می شود.

۲) با توجه به حدیث «التَّوْبَةُ تُطَهِّرُ الْقُلُوبَ وَتَغْسِلُ الذَّنُوبَ» توبه چه نتایجی در پی خواهد داشت؟ (دی ۱۴۰۲)
توبه، دلها را پاک میکند و گناهان را می شوید.

۳) با توجه به آیه شریفه «ان الله يحب التوابين و يحب المتطهرين» نتیجه ی تکرار توبه، اگر واقعی باشد چیست؟ (شهریور ۹۸)
تکرار توبه اگر واقعی باشد نه تنها به معنای دور شدن از خداوند نیست بلکه موجب محبوب شدن انسان نزد خداوند و جلب رحمت او می شود.

۴) با تدبیر در آیه شریفه « لا تقنطوا من رحمه الله ان الله يغفر الذنوب جميعا .....» با توبه کدام گناهان بخشیده می شوند؟ (خرداد ۱۴۰۰)
همه گناهان حتی شرک آمرزیده می شود.

۵) با توجه به سخن امام علی (علیه السلام) که می فرماید: «التوبه تطهر القلوب و تغسل الذنوب» توبه چه ثمراتی دارد؟ (شهریور ۱۴۰۱)
پاک شدن دل از آلودگی ها و شستشوی گناهان

۶) در عبارت قرانی «ان الله يحب التوابين» چرا خداوند مهربان بسیار توبه کنندگان را دوست دارد؟ (خرداد ۹۹)
زیرا خداوند می بیند او با اینکه در دام گناه افتاده اما قلبش با اوست و از عملش پشیمان شده.

۷) حدیث شریف امام باقر (ع) که می فرماید: برای توبه کردن پشیمانی کافی است بیانگر چه موضوعی است؟ (دی ۱۴۰۰)
حقیقت توبه (تحقق یافتن توبه با پشیمانی)

۸) آیه شریفه «قل يا عبادي الذين اسرفوا على انفسهم لا تنقظوا من رحمه الله).....» در تقابل یا کدام یک از حیل های شیطان است؟ (خرداد ۱۴۰۲)
نا امید کردن از رحمت الهی

۹) مطابق حدیث امام علی (ع) «التوبه تطهر القلوب و تغسل الذنوب» چرا به عمل توبه پیرایش و تخلیه می گویند؟ (شهریور ۹۹)
توبه گناهان را از قلب خارج کرده و آن را شستشو می دهد.

۱۰) حدیث شریف امام باقر علیه السلام: «می فرماید که برای توبه کردن پشیمانی کافی است» بیانگر چه موضوعی است؟ (دی ۱۴۰۰)
حقیقت توبه (تحقق یافتن توبه با پشیمانی)

۱۱) کدام سخن امام موسی کاظم (ع) باعث انقلاب درونی در بشر بن حارث شد؟ سخن امام چه تاثیری بر او گذاشت؟ (خرداد ۱۴۰۳)
اگر بنده می بود، بندگی می کرد، و حرمت صاحب خود را نگه می داشت. توبه کرد و به پیمان خویش وفادار ماند/ در سلک مردان پرهیزکار و خداپرست در آمد.

درستی یا نادرستی گزاره های زیر را بنویسید.

- دوره جوانی دوره کم شدن انعطاف و تثبیت خوی ها و خصلت هاست. (خرداد ۹۸) **نادرست**
- انسان مانند موجودات دیگر می تواند در برابر موانع درونی ایستادگی کند. (دی ۹۸) **نادرست**
- برای انسان توفیق توبه همواره میسر است، فرد باید لحظه های توفیق را آشکار کند. (شهریور ۹۹) **نادرست**
- توبه اگر با ایمان و عمل صالح همراه باشد، گناهان را به حسنات تبدیل. (دی ۱۴۰۰) **درست**
- دوره جوانی دوره تثبیت خوی و خصلت هاست. (خرداد ۱۴۰۱) **نادرست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

۱) «انقلاب علیه خود» بدین معناست که آدمی می تواند با پیروی از .....علیه تمایلات ناپسند خود قیام کند. (دی ۱۴۰۲)
عقل (وجدان / نفس لوازمه)

۲) اگر توبه با ..... همراه باشد گناهان را به حسنات تبدیل می کند. (خرداد ۹۸-۹۹) **ایمان/ عمل صالح**

۳) اگر کسی با زبان «استغفر الله» بگوید، اما در قلبش ..... نباشد، توبه نکرده است. (خرداد ۹۸) **پشیمان**

- ۴) توبه گناهان را از قلب خارج می کند و آن را شست و شو می دهد، به این عمل را..... می گویند. (خرداد ۱۴۰۰) **پیرایش**
- ۵) اگر رفتار ناپسند برخی افراد سبب بدبینی دیگران به دین شود در واقع حقوق ..... افراد ضایع شده است (دی ۹۹ / خرداد ۱۴۰۱) **معنوی**

اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

- ۱) توبه اجتماعی: (خرداد ۹۸)
- اگر جامعه در برخی از ابعاد از مسیر توحید و اطاعت از خداوند خارج شد، نیازمند بازگشت به مسیر توحید و اصلاح، یعنی نیازمند «توبه اجتماعی» است.
- ۲) تسويف: (شهریور ۱۴۰۱)
- به تاخیر انداختن توبه. (فرد گناهکار دائما به خود می گوید به زودی توبه میکنم و این گفته را آن قدر تکرار می کند تا این میل به توبه در اون خاموش می شود).
- ۳) منظور از پیرایش یا تخلیه چیست؟ (دی ۱۴۰۱)
- توبه گناهان را از قلب خارج می کند و آن را شست و شو می دهد به این عمل پیرایش می گویند
- ۴) انقلاب علیه خود: (خرداد ۱۴۰۲)
- انسان می تواند با پیروی از عقل، علیه تمایلات ناپسند خود قیام کرده و انقلاب نماید. (یا قیام خود عالی و نفس لوّامه علیه خود دانی و نفس امّاره)
- توبه در اصطلاح دینی: (خرداد ۱۴۰۳)
- توبه در اصطلاح دینی به معنای بازگشت از گناه به سوی خداوند و قرار گرفتن در دامن عفو و غفران اوست.

گزینه درست را انتخاب کنید.

- ۱) کدام مورد درباره تکرار توبه درست است. (شهریور ۱۴۰۱)
- الف (تکرار توبه در پی شکستن آن به معنای دور شدن توبه کار از خداوند است) ☐
- ب) توبه واقعی موجب محبوب شدن توبه کار نزد خداوند و جلب رحمت او می شود ☒
- ۲) درباره توبه کدام گزینه نادرست است. (شهریور ۱۴۰۱)
- الف (در توبه همیشه باز است و باید لحظه های توفیق را شکار کرد) ☐
- ب) توفیق توبه همیشه میسر است و می توان خود را در دامن مهر خداوند انداخت ☒
- ۳) کدام گزینه بیانگر آن است که «تکرار توبه» موجب جلب رحمت خدا می شود؟ (دی ۱۴۰۱)
- الف (من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) ☐
- ب) التائب من ذنب کمّن لا ذنب له ☐
- ج) ان الله يحب التوابين و يحب المتطهرين ☒
- ۴) کدام گزینه درباره توبه اجتماعی درست است . (دی ۱۴۰۱)
- الف (لازم نیست که انحراف های اجتماعی ضرورتا در مراحل ابتدایی خود اصلاح شوند.) ☐
- ب) کوتاهی در انجام «امر به معروف و نهی از منکر» اصلاح جامعه برای تحقق توبه اجتماعی را مشکل می سازد ☒
- ج) حساسیت مردم در برابر گناهان اجتماعی مانع گسترش این گناهان نمی شود. ☐
- ۵) کدام گزینه درباره توبه اجتماعی نادرست است . (خرداد ۱۴۰۲)
- الف (قوی و محکم تر شدن گناهان اجتماعی نتیجه کوتاهی مردم در انجام وظیفه امر به معروف و نهی از منکر است.) ☐
- ب) خروج جامعه در برخی ابعاد از مسیر توحید و اطاعت از خداوند ، آن جامعه را نیازمند توبه اجتماعی می کند. ☐
- ج) بی توجهی به عفاف و پاک دامنی ، صرفا از مصادیق انحرافات فردی محسوب می شود ☒
- ۶) درباره زمان توبه کدام مورد صحیح است؟ (شهریور ۱۴۰۱)

الف) زمانی که ،امکان توبه بیشتر، انجام آن آسان تر و جبرانش راحت تر باشد. ■

ب) وقتی که خصلت ها در انسان تثبیت شده باشد و انعطاف آدمی کم شده باشد. □

۷) در چه صورتی می توان گفت که شخص گناه کار از گناه خود توبه کرده است؟ (شهریور ۱۴۰۱)

الف) اگر پس از انجام گناه ،احساس پشیمانی کند و بگوید هرگز چنین کاری نمی کنم. ■

ب) وقتی که ذکر «استغفرالله» را بر زبان جاری کند حتی بدون پشیمانی قلبی. □

درک مطلب

سعید و مهرداد دوستان صمیمی بودند. مهرداد بر این باور بود که تا جوان هست می تواند هر طور که خواست زندگی کند. او چندین بار از سعید خواست تا در مهمانی های دوستانه آنها شرکت کند ، اما سعید به دلیل مختلط بودن این مهمانی ها در آن شرکت نمی کرد. آنها گاهی اوقات به کافی شاپ می رفتند و مهرداد که سیگاری بود، به سعید هم پیشنهاد سیگار کشیدن می داد. سعید ابتدا امتناع می کرد، ولی با خود می گفت: با یک بار سیگار کشیدن که انسان معتاد نمی شود. بعدها سعید در مهمانی های مهرداد و دوستانش شرکت می کرد. (شهریور ۱۴۰۳)

الف) سعید در دام کدام یک از حیل های شیطان قرار گرفته بود ؟ گام به گام کشاندن به سوی گناه

ب) مهرداد اسیر کدام حیل شیطان بود ؟ به تاخیر انداختن توبه (تسويف)

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۱) در چه صورت استغفار بی خاصیت می شود؟ (خرداد ۹۸)

اظهار ندامت ظاهری و گفتن کلمه استغفار در حال انجام گناه، استغفار را بی خاصیت می کند.

۳) توبه در مورد بندگان خدا به چه معناست ؟ (شهریور ۹۸)

توبه به معنای بازگشت از گناه به سوی خداوند و قرار گرفتن در دامن عفو و غفران اوست .

۴) خطاب شیطانی «آب که از سر گذشت چه یک وجب، چه صد وجب» بیانگر کدام حیل شیطان است؟ (دی ۱۴۰۲/ دی ۹۹)

نا امید کردن از رحمت الهی

۵) مهمترین راه اصلاح و معالجه ی جامعه از بیماری ها و انحرافات اجتماعی چیست ؟ (دی ۹۷ - ۱۴۰۰/ خرداد ۱۴۰۰ - ۱۴۰۱)

انجام امر به معروف ونهی از منکر

۶) در چه صورتی توبه ، گناهان را به حسنات تبدیل می کند؟ (شهریور ۱۴۰۱)

اگر توبه همراه با ایمان و عمل صالح همراه باشد .

۷) توبه در مورد بندگان خدا به چه معناست ؟ (شهریور ۹۸)

به معنای بازگشت از گناه به سوی خداوند و قرار گرفتن در دامن عفو وغفران اوست .

۸) در چه صورتی شخص گناهکار حتی با گفتن جمله «استغفرالله» توبه نکرده است ؟ (شهریور ۱۴۰۲)

اگر بر زبانش «استغفرالله» بگوید اما در قلبش پشیمان نشده باشد .

۹) اگر کسی حقوق مادی یا معنوی مردم را ضایع کرده است و برای جبران به آنان دسترسی ندارد چه باید بکند ؟ (خرداد ۹۸ - ۱۴۰۲)

توبه کننده باید به نیت آنان صدقه دهد و برایشان دعای خیر و طلب امرزش نماید .

۱۱) برای اینکه انسان متوجه زشتی گناه خود نشود شیطان از چه حیل ای استفاده می کند ؟ (شهریور ۱۴۰۲)

حیل «گام به گام کشاندن به سوی گناه» .

۱۲) مراحل تکمیلی توبه را نام ببرید. (شهریور ۹۹)

تلاش در جهت دور شدن از گناه /جبران حقوق الهی و حقوق مردم

۱۳) منظور از توبه اجتماعی چیست ؟ با ذکر مثال توضیح دهید. (خرداد ۹۹ / دی ۹۹)

اگر جامعه در برخی از ابعاد از مسیر توحید واطاعت خداوند خارج شد نیازمند بازگشت به مسیر توحید و اصلاح، یعنی نیازمند توبه اجتماعی

است انحرافات اجتماعی باید در همان مراحل ابتدایی اصلاح شوند تا گسترش نیابند و ماندگار نشوند مانند ربا خواری رشوه گرفتن

۱۴) مهمترین راه اصلاح و معالجه ی جامعه از بیماری ها و انحرافات اجتماعی چیست ؟ (دی ۹۸) انجام امر به معروف ونهی از منکر

۱۵) چرا بهترین زمان توبه دوران جوانی است؟ (خرداد ۱۴۰۰)

زیرا امکان توبه بیشتر و انجام آن آسانتر است.

۱۶) اگر جامعه ای در برخی موارد از مسیر توحید و اطاعت از خداوند خارج گردد، نیازمند چه توبه ای است؟ (خرداد ۹۹) **توبه اجتماعی**

۱۷) پس از توبه، عامل تداوم پاکی جان و دل انسان ها چیست؟ (خرداد ۱۴۰۲) **عمل نمودن به دستورات اخلاقی و عبادی (احکام)**

۱۸) گفتن عبارت استغفرالله در چه صورتی موجب پذیرش توبه است؟ (شهریور ۱۴۰۱) عمل نمودن به دستورات اخلاقی، عبادی و احکام و ... که خداوند فرمان داده است.

۱۹) تاثیر ایمان و عمل صالح که به دنبال توبه بیاید چیست دی ۱۴۰۳ **گناهان تبدیل به حسنات می شود.**

۲۰) چنانکه می دانیم شیطان با حیللهایی به دنبال دور کردن انسان از توبه است.

الف) آن حیلله ها را نام ببرید. ۱. ناامید کردن از رحمت الهی ۲. به تاخیر انداختن توبه ۳. گام به گام کشاندن به سوی گناه

ب) از کدام حیلله بیشتر برای همراه کردن جوانان استفاده می کند؟ (خرداد ۱۴۰۳) به تاخیر انداختن توبه (تسويف)

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

۱) از مراحل تکمیلی توبه « جبران حقوق الهی » را شرح دهید. (خرداد ۹۸/دی ۱۴۰۱)

توبه کننده تلاش می کند حقوقی را که با گناه خود ضایع کرده است جبران نماید. دسته ای از این حقوق، مربوط به خداوند است. مهم ترین حق خداوند نیز، حق اطاعت و بندگی اوست. توبه کننده باید بکوشد کوتاهی های خود در پیشگاه خداوند را جبران کند؛ برای مثال، نمازها یا روزه های از دست داده را به تدریج قضا نماید و عبادت های ترک شده را به جا آورد. البته خداوند نسبت به بندگان خود مهربان است و اگر ببیند که شخص توبه کار تلاش خود را کرده و نتوانسته همه گناهان را جبران کند، بقیه موارد را خود جبران نموده و او را عفو می کند.

۳) از حیلله های شیطان برای دور کردن انسان از توبه، وعده « گناه کن و بعد توبه کن » را توضیح دهید. (شهریور ۹۸)

شیطان ابتدا انسان را با این وعده که « گناه کن و بعد توبه کن » به سوی گناه می کشاند و وقتی که او آلوده شد، از رحمت الهی مایوسش می سازد و می گوید « آب که از سر گذشت چه یک وجب، چه صد وجب » در این حالت، انسان با خود می گوید که کار از کار گذشته و پرونده عمل نزد خداوند آن قدر سیاه است که دیگر توبه ام پذیرفته نیست. در حالی که آدمی هر قدر هم که بد باشد، اگر واقعا توبه کند و نادم و پشیمان شود، خداوند توبه اش را می پذیرد.

۴) چرا تکرار توبه - اگر واقعی باشد - موجب محبوبیت انسان نزد خداوند و جلب رحمت او می شود؟ (دی ۱۴۰۲)

از آنجایی که خداوند نسبت به بندگان خود مهربان و آمرزنده است، کسی را که فوراً از گناه خود ناراحت می شود و بسیار توبه می کند، دوست دارد، زیرا می بیند چنین فردی با اینکه در دام گناه افتاده، اما قلبش نزد اوست و به سرعت از عمل خود پشیمان می شود.

۶) بهترین زمان برای توبه چه زمانی است؟ شرح دهید (دی ۹۹/خرداد ۱۴۰۰/شهریور ۹۹)

دوره ی جوانی دوره انعطاف پذیری، تحول و دگرگونی و دوره پیری دوره ی کم شدن انعطاف و تثبیت خوی ها و خصلت هاست اگر در دوره ی جوانی خصلت هایی در انسان پدید آمد و ما ندگار شد خارج کردن آنها در پیری بسیار سخت و طاقت فرسا خواهد بود.

۷) از مراحل تکمیلی توبه «عدم تکرار گناه» را توضیح دهید؟ (دی ۹۷)

توبه کننده تلاش می کند دیگر به سراغ گناهی که از آن پشیمان شده است نرود زیرا انجام آن مساوی با شکستن توبه است که در آن صورت باز هم باید توبه کند.

۸) به تسويف کشاندن از حیلله های شیطان برای دور کردن انسان از توبه را توضیح دهید؟ این حیلله بیشتر برای چه کسانی به کار می رود؟

(دی ۹۷-۹۸/خرداد ۹۹/شهریور ۱۴۰۰/خرداد ۹۹-۱۴۰۰-۱۴۰۱)

تسويف از ریشه ی سوف و به معنای امروز و فردا کردن و کار امروز را به فردا انداختن است به عبارت دیگر فرد گناهکار دائماً به خود می گوید به زودی توبه می کنم و این گفته را آن قدر تکرار می کند تا اینکه دیگر میل به توبه در او خاموش می شود شیطان به او می گوید تو هنوز جوانی و فرصت توبه داری و می توانی در آینده توبه کنی. برای جوانان.

۱۰) از حيله هاى شيطان براى دور كردن انسان از توبه «نا اميد كردن از رحمت الهى» را توضيح دهيد ؟ (شهرىور ۹۸ / دى ۱۴۰۰)

شيطان ابتدا انسان را با اين وعده كه گناه كن و بعد توبه كن به سوى گناه مى كشاند و وقتى كه او آلوده شد از رحمت الهى مايوش مى سازد و مى گويد «آب كه از سر گذشت چه يك وجب چه صد وجب» در اين حالت انسان با خود مى گويد كه كار از كار گذشته و پرونده علم نزد خداوند آن قدر سياه است كه ديگر توبه ام پذيرفته نيست در حالى كه آدمى هر قدر هم بد باشد اگر واقعا توبه كند و نادم و پشيمان شود خداوند توبه اش را مى پذيرد .

۱۱) يكى از مراحل توبه جبران حقوق مردم (حق الناس) است آن را با ذكر مثال توضيح دهيد ؟ (خرداد ۹۹)

توبه كننده بايد بكوشد اگر ستمى بر مردم كرده است آن را جبران نمايد و حقوق مادى يا معنوى آنها را در حد توان ادا نمايد و رضايت صاحبان حق را به دست آورد حقوق معنوى انسان ها بسيار مهم تر از حقوق مادى آنهاست مثال اگر با دروغ ، غيبت و تهمت آبروى انساني ريخته شده يا ..... در واقع حقوق معنوى افراد ضايع شده است و بايد فرد توبه كننده به جبران حقوق از دست رفته بپردازد .

۱۲) با وجود اينكه «هر وقت توبه كنيم ، خدا قبولمان مى كند» چرا نبايد توبه را به تاخير انداخت ؟ توضيح دهيد . (شهرىور ۱۴۰۲)

زيرا اگر انساني غرق گناه شود ، ديگر معلوم نيست كه ميل به توبه پيدا كند. شايد گناه به قدرى بر روحش غلبه كند كه هيچ وقت قلبش از گناه پيمان نشود و وقتى پشيمانى قلبى نباشد توبه اى صورت نگرفته است .

۱۳) شيوه جبران حقوق مردم (در صورت دسترسى و عدم دسترسى به صاحبان حق) را بيان كنيد. (دى ۱۴۰۳)

توبه كننده بايد بكوشد اگر ستمى بر مردم كرده است آن را جبران نمايد و حقوق مادى يا معنوى آنها را در حد توان ادا كند و رضايت صاحبان حق را به دست آورد و اگر به آنان دسترسى ندارد ، به نيابت از آنان صدقه دهد و برايشان دعائى خير و طلب آمرزش نمايد .

درس هشتم (زندگی در دنیای امروز و عمل به احکام الهی)

با توجه به آیات قرآن و حدیث پاسخ دهید.

۱) با توجه به عبارت قرآنی: «أَمْ مِنْ أَسْسِ بُنْيَانِهِ عَلَى شَفَا جُرْفٍ هَارٍ» مقصود از بنای زندگی بر لبه پرتگاه چیست؟ (خرداد ۹۸)
یعنی انسان به جای اینکه سبک زندگی خود را بر مبنای دین و دستورات الهی قرار دهد که پشتوانه ای محکم و قابل اعتماد است، هوی و هوس و مکاتب دنیوی را مبنا و معیار زندگی خود قرار دهد که سرانجامی تاریک به دنبال دارد (یعنی انسان زندگی خود را برپایه دستورات الهی بنا نکرده باشد).

۲) با توجه به آیه «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا» تزکیه نفس چه نتیجه ای به دنبال دارد؟ (دی ۱۴۰۲) **رسیدن به رستگاری**

۳) بر اساس عبارت قرآنی «افمن اسس بنیانه علی تقوی من الله و رضوان خیر...» زندگی محکم و استوار بر چه پایه هایی بنا می شود؟ (دی ۹۷/شهریور ۹۹ - ۱۴۰۰) **تقوای الهی - خشنودی خدا**

۴) چرا در آیه «ولا تقربوا الزنی انه کان فاحشه و ساء سبیلا» (شرایط جنسی خارج از چارچوب شرع) انسان از نزدیک شدن به زنا نهی شده است؟ (خرداد ۹۹)

تا موقعیت خانواده متزلزل نشود و سلامت جسمی و روحی انسانها به خطر نیفتد.

۵) مطابق حدیث امام علی (ع) «یا معشر التجار الفقه، ثم المتجر» چگونه می توان از گرفتاری به کسب حرام دوری کرد؟ (دی ۹۹ / خرداد ۱۴۰۲) **با آشنایی با احکام تجارت**

۶) بر اساس عبارت قرآنی «افمن اسس بنیانه علی تقوی من الله و رضوان خیر...» انسان خردمند و عاقبت اندیش چه شیوه ای از زندگی را بر می گزیند؟ (شهریور ۱۴۰۲) **زندگی دینی و عمل به احکام الهی (زندگی مبتنی بر تقوا و رضایت الهی)**

۷) خداوند در آیه مبارکه «لَا تَقْرَبُوا الزَّانَا إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَ سَاءَ سَبِيلًا» از کدام گناه کبیره نهی میفرماید؟ (شهریور ۱۴۰۱) **زنا**

۸) آیه شریفه «و لا تقربوا الزنی انه کان فاحشه و ساء سبیلا» به کدام گناه کبیره که بنیان خانواده را متزلزل می کند اشاره دارد؟ (دی ۱۴۰۳) **زنا (عمل نامشروع جنسی یا ارتباط جنسی نامشروع)**

درستی یا نادرستی گزاره های زیر را بنویسید.

۱) احکام و قوانین دین اسلام فقط سعادت و نیک بختی اخروی و ابدی را تأمین می کند. (خرداد ۹۸) **نادرست**

۲) احکام و قوانین دین اسلام، فقط زندگی سالم در دنیا را تضمین می کند. (دی ۹۷) **نادرست**

۳) احکام و قوانین دین اسلام، فقط سعادت و نیک بختی اخروی و ابدی انسان را تأمین می نمایند. (خرداد ۱۴۰۰) **نادرست**

۴) استفاده از موسیقی، خواه سنتی و کلاسیک باشد و خواه غیر سنتی و مدرن، جایز و حلال است. (دی ۹۷) **درست**

۵) میان نعمت های الهی در آخرت و باید ها و نباید های دین ارتباط و هماهنگی برقرار است. (شهریور ۹۸) **درست**

۶) باید ها و نباید های دینی و الهی با قوانین بشری که اهداف محدود و کوچکی دارند، قابل قیاس است. (خرداد ۹۹) **نادرست**

۷) میان سعادت انسان در دنیا و جهان آخرت و باید ها و نباید (احکام) های دین، ارتباط و هماهنگی برقرار است. (خرداد ۱۴۰۱) **نادرست**

۸) قمار یک کار بیهوده ای است و میان برنده و بازنده دشمنی به وجود می آورد. (دی ۹۸) **درست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

۱) در احکام دین، هر دستور خداوند، دلایل خاص خود را دارد که ..... آن حکم و دستور نامیده می شود. (دی ۱۴۰۰) **حکمت**

۲) اسلام، ورزشی را که همراه با ..... یا زیان آور باشد، بد می شمارد و منع میکند. (دی ۱۴۰۲) **قمار**

۳) تولید فیلم سینمایی و تلویزیونی که به نیت اعتالی فرهنگ اسلامی و تربیت دینی باشد، ..... است. (دی ۹۷) **واجب کفایی**

۴) اشرافی گری برخی مسئولین و فساد اداری و مالی یکی از عوامل عقب ماندگی ..... است. (خرداد ماه ۹۹) **اقتصادی**

۵) تنها شیوه ی مطمئن و قابل اعتمادی که پیش روی هر انسان خردمند و عاقبت اندیشی قرار دارد زندگی ..... است. (دی ۹۹ / خرداد ۱۴۰۱) **دینی**

۶) رواج ارتباط جنسی خارج از چارچوب شرع، بازگشتی به دوران ..... است که تزلزل بنیان خانواده را در پی دارد. (خرداد ۱۴۰۲) **جاهلیت**

۷) قرآن کریم طبق آیه شریفه «قد افلح من زکّاه» رمز سعادت و رستگاری انسانها را ..... دانسته است. (دی ۱۴۰۱) **تزکیه نفس**

گزینه درست را انتخاب کنید.

۱) در زمینه حکمت احکام الهی کدام گزینه درست است ؟ (خرداد ۱۴۰۲)

الف) دانستن احکام الهی بر همه واجب است . ☐

ب) برای فهم حکمت احکام الهی از علوم مختلف می توان کمک گرفت. ■

ج) در وضع احکام الهی ، نظر وعلاقه اکثریت مردم مالک می باشد. ☐

۲) کدام از دلایل حرام بودن قمار است؟

الف) فراموش نشدن زشتی قمار در اذهان مسلمانان ☐

ب) ایجاد کینه و دشمنی میان برنده و بازنده ■

حکم هر یک از موارد زیر را بنویسید : واجب - جایز - واجب کفایی - حرام - مستحب

۱) هر نوع تجارت به نفع رژیم صهیونیستی (خرداد۹۸-۱۴۰۱/شهریور۹۹/شهریور ۱۴۰۳/دی۱۴۰۳) **حرام**

۲) تلاش برای پیشرفت علمی ، صنعتی و افزایش تولید داخلی (خرداد۹۸) **واجب**

۳) دادن جایزه توسط سازمانها ، نهادها و افراد به ورزشکاران (خرداد۹۸) **جایز**

۴) تولید فیلم های سینمایی و تلویزیونی، تاریخی و اجتماعی به سبب اعتلای فرهنگ اسلامی و تربیت دینی در شرایط ویژه

(خرداد۹۸/شهریور۹۹) **واجب کفایی**

۵) انجام ورزش به قصد آمادگی برای انجام وظایف الهی (دی ۱۴۰۱-۱۴۰۲/خرداد۱۴۰۱/شهریور۹۹/دی۱۴۰۳) **مستحب**

۶) شرکت در مجالس شادی مانند جشن عقد بدون رعایت احکام دین الهی (دی ۱۴۰۲) **حرام**

۷) استفاده از پیانو و سنتور برای اجرای برنامه های فرهنگی مفید (دی۱۴۰۲-۱۴۰۱/خرداد۱۴۰۲/شهریور۱۴۰۲) **حلال و جایز**

۸) تولید انواع محصولات هنری به منظور مبارزه با تهاجم فرهنگی و ابتذال (دی ۱۴۰۲) **واجب کفایی**

۹) شرکت در مجالس شادی جهت تقویت صله ی رحم و دین یا تبلیغ دین (خرداد۹۹/شهریور۱۴۰۲-۹۸/دی۹۹-۱۴۰۰/شهریور۱۴۰۳) **مستحب**

۱۰) فراهم کردن زیر ساخت های لازم توسط دولت اسلامی برای پایگاههای ارتباطی بومی بر دولت اسلامی برای جلوگیری از سلطه بیگانگان

(شهریور۹۸-۱۴۰۲/دی۹۹-۱۴۰۱) **واجب**

۱۱) وابستگی کشور به بیگانگان با خریدن کالاهای خارجی (خرداد۹۹) **حرام**

۱۲) استفاده از موسیقی غیر سنتی برای اجرای برنامه های فرهنگی مفید (خرداد۹۹/دی۹۹-۱۴۰۰/شهریور۱۴۰۳) **حلال و جایز**

۱۳) اجتناب مسئولان کشور از زندگی اشرافی و تجمل گرایی (شهریور۱۴۰۱) **واجب**

۱۴) انجام قمار با هدف پر کردن اوقات فراغت (خرداد۱۴۰۲) **حرام**

۱۵) شرکت در جشن ملی به منظور تبلیغ دین به شرط رعایت احکام دین. (خرداد۱۴۰۲/شهریور۹۹/دی۱۴۰۳) **مستحب**

۱۶) ایجاد شبکه های اجتماعی در فضای مجازی به منظور مقابله با اندیشه های کفرآمیز توسط افرادی که توانایی علمی، فنی و مالی آن را

دارند. (خرداد۱۴۰۲) **واجب کفایی**

۱۷) ضرورت فراهم کردن امکانات ورزش برای دور شدن افراد جامعه از فساد(خرداد۹۹/شهریور۱۴۰۲/شهریور ۱۴۰۳/دی۱۴۰۳) **واجب کفایی**

۱۸) تولید و توزیع فیلم های سینمایی جهت مبارزه با تهاجم فرهنگی (خرداد۱۴۰۰-۱۴۰۱) **واجب کفایی**

۱۹) خودداری از خرید کالای خارجی که مصرف آن سبب وابستگی کشور شود.(خرداد۱۴۰۱) **واجب**

۲۰) ایجاد پایگاه اینترنتی به منظور مقابله با اندیشه های کفرآمیز و ابتذال اخلاقی (شهریور۱۴۰۱) **مستحب**

۲۱) تولید، توزیع و تبلیغ انواع آثار هنری به منظور مقابله با تهاجم فرهنگی (شهریور۱۴۰۱-۹۸/دی۱۴۰۲) **واجب کفایی**

۲۲) تکثیر و کپی آثار ادبی، علمی و هنری بدون دریافت اجازه از پدیدآورندگان آن (شهریور۱۴۰۱) **حرام**

۲۳) اسراف در مصرف آب ، بنزین ، مواد غذایی ، پوشاک و انرژی (شهریور۹۸) **حرام**

- ۲۴) شرط بندی حتی در بازی ها و ورزش های معمولی (دی ۹۹-۹۸-۱۴۰۰) **حرام**
- ۲۵) خریداری و مصرف کالاهای خارجی که سبب وابستگی کشور شود. (دی ۱۴۰۱) **حرام**
- ۲۶) بهره برداری از وسایل ارتباط داخلی (دی ۹۸) **واجب**

کدامیک از موارد سمت راست با مورد سمت چپ ارتباط دارد؟

۱) حکمت احکام: (دی ۱۴۰۱) هر دستور خداوند، دلایل خاص خود را دارد که حکمت آن حکم و دستور نامیده می شود.

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۱) شرط بندی در بازی ها و ورزش های معمولی چه حکمی دارد؟ (دی ۹۷) **حرام است**
- ۲) دو مورد از آسیب های قمار و دلیل حرام بودنش در اسلام را بنویسید؟ (شهریور ۹۸)
قمار یک کار بیهوده است - پول و ثروت مردم را در کاری که هیچ فایده ای برای جامعه ندارد به کار می گیرد - میان برنده و بازنده کینه و دشمنی ایجاد می کند
- ۳) دو نمونه از اموری که سبب ناپاک شدن روزی انسان می گردد را نام ببرید؟ (خرداد ۱۴۰۰)
تولید کالا با کیفیت پایین - فریبکاری در معامله
- ۴) در چه صورت فراهم کردن امکانات ورزشی و بازی ها، واجب کفایی است؟ (دی ۱۴۰۰)
اگر برای دور شدن افراد جامعه از فساد و بی بند باری ضرورت یابد.
- ۵) پس از توبه، عامل تداوم پاکی جان و دل انسانها چیست؟ (خرداد ۱۴۰۲)
عمل نمودن به دستورات عبادی و اخلاقی
- ۶) دو نمونه از امور که ی سبب ناپاک شدن روزی انسان می گردد را نام ببرید. (خرداد ۱۴۰۰)
تولید کالا با کیفیت پایین - فریبکاری در معامله
- ۷) منظور از حکمت در دستورات و احکام الهی چیست؟ (شهریور ۱۴۰۱)
هر دستور خداوند دلایل خاص خود را دارد که حکمت آن حکم نامیده می شود.
- ۸) براساس احکام اسلام در چه صورت ورزش مستحب و دارای پاداش اخروی است؟ (شهریور ۱۴۰۱)
اگر ورزش به قصد آمادگی برای انجام وظایف الهی باشد.
- ۹) در چه صورت واجب است افراد یک جامعه از مصرف کالاهای خارجی خودداری کنند؟ (شهریور ۹۹)
اگر مصرف کالاهای خارجی موجب وابستگی کشور شود.
- ۱۰) لازمه ورود یک تاجر به کسب و کار حلال آشنایی با چیست؟ (خرداد ۱۴۰۳)
آشنایی با احکام تجارت در اسلام آشنایی (یا احکام شرعی تجارت)
- ۱۱) برای تداوم تزکة نفس و پاک ماندن جان و دل انسان عمل به چه دستوراتی لازم است؟ (شهریور ۱۴۰۳)
عملا نمودن به دستورات اخلاقی، عبادی و احکام و... که خداوند فرمان داده است.
- ۱۲) «تزکیه نفس» پس از توبه چگونه تداوم می یابد؟ (دی ۱۴۰۳)
علاوه بر توبه باید دستوراتی که خداوند فرمان داده است عمل نماید.

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

- ۱) چرا فراگیر شدن قمار دلیل نمی شود که اسلام در برابر آن کوتاه بیاید و آن را گناه محسوب نکند؟ تحلیل کنید. (دی ۱۴۰۲)
اگر عملی در جامعه رایج شود ولی مخالف سعادت انسانها باشد، دلیلی ندارد که اسلام آن را بپذیرد و مطابق با خواسته آنها حکم کند. خداوند که نصیحتگر حقیقی و خواهان سعادت انسان است - به ضررهای یک عمل نگاه نمیکند، نه دوست داشتن و نداشتن مردم. قمار علاوه بر این که یک کار بیهوده است، پول و ثروت مردم را در مسیری که هیچ فایده ای برای جامعه ندارد، به کار میگیرد. از طرف دیگر میان برنده و بازنده کینه و دشمنی به وجود می آورد.

۲) مسئولین کشور برای تحقق چه اهدافی باید اقتصاد را مدیریت کنند؟ (دی ۹۸)

استقلال اقتصادی و عدم سلطه و نفوذ بیگانگان - پیشروی به سوی عدالت و قسط و کاهش فاصله ی طبقاتی - حرکت به سوی آبادانی و عمران در عین دوری از دنیا زدگی و تجمل گرایی

۳) چرا از دیدگاه اسلام «ارتباط جنسی خارج از چار چوب شرع» حرام دانسته شد؟ (دی ۱۴۰۱)

رایج شدن این ارتباط بازگشتی به دوران جاهلیت است و بنیان خانواده را متزلزل می کند همان طور که در کشور هایی که این قبیل رابطه ها وجود دارد خانواده استحکام خود را از دست داد و فرزندان تک سرپرست زیاد شدند .

۴) چرایی وجوب اجتناب مسئولین از زندگی اشرافی و تجمل گرایی را تبیین کنید؟ (شهریور ۱۴۰۲)

اشرافی گرایی ، تجمل گرایی برخی از مسئولین و فساد اداری و مالی ، یکی از مهم ترین عوامل عقب ماندگی اقتصادی و به وجود آمدن فاصله طبقاتی است که علاوه بر آثار منفی اقتصادی باعث بی اعتمادی و رواج تجمل گرایی و مصرف گرایی در میان مردم می شود بنابراین بر مدیران کشور واجب است که از این شیوه ی زندگی اجتناب کنند و با اسوه قرار دادن خود ، دیگران را به سوی یک اقتصاد سالم دعوت کنند .

۵) چرا قمار در اسلام حرام شمرده شده است؟ (خرداد ۹۹)

قمار یک کار بیهوده است، پول و ثروت مردم را در مسیری که هیچ فایده های برای جامعه ندارد به کار میگیرد. از طرف دیگر، این عمل میان برنده و بازنده کینه و دشمنی به وجود می آورد.

۶) دوست حمید به او گفت: «در یک سایت شرط بندی عضو شده و از این طریق پول خوبی به دست آورده است. حمید گفت: مگر نمی دانی که شرط بندی و قمار در اسلام حرام است؟»

۷) دلیل حرام شمرده شدن شرط بندی و قمار در اسلام را بنویسید؟ (شهریور ۱۴۰۳)

شرط بندی و قمار علاوه بر اینکه یک کار بیهوده است، پول و ثروت مردم را در مسیری که هیچ فایده ای برای جامعه ندارد به کار می گیرد ، همچنین میان برنده و بازنده کینه و دشمنی به وجود می آورد .

۸) نظر اسلام حلال و حرام بود انواع موسیقی سنتی و غیر سنتی (کلاسیک و مدرن) را شرح دهید. (شهریور ۱۴۰۳)

طبق نظر اسلام استفاده از انواع موسیقی سنتی و غیر سنتی حلال و جایز است. فقط آن نوع موسیقی که بی بندوباری، شهوت را تقویت کند و مناسب مجالس لغو و لعب باشد حرام است .

درس نهم (پایه های استوار)

با توجه به آیات قران و حدیث پاسخ دهید.

- ۱) آیه شریفه: «یا ایها الذین آمنوا اطیعوا الله واطیعوا الرسول واولی الامر منکم» به کدام معیار تمدن اسلامی اشاره دارد؟ (خرداد ۹۸/دی ۱۴۰۰) **اطاعت از خدا و رسول و امام (پذیرش ولایت الهی و نفی طاغوت)**
- ۲) در عبارت قرانی «..... من آمن بالله و الیوم الآخر و عمل صالحا فلهم اجرهم عند ربهم .....» دو اصل اساسی اعتقادی که دو معیار تمدن اسلامی نیز به حساب می آیند کدامند؟ (دی ۹۸-۹۷ / شهریور ۹۸ / خرداد ۱۴۰۰) **(ایمان به خدا) / توحید / ایمان به روز قیامت (معاد)**
- ۳) آیه مبارکه «ومن آیاته ان خلق لکم من انفسکم ازواجا لتسکنوا الیها ....» بیانگر کدام معیار تمدن اسلامی است؟ (دی ۱۴۰۱) **ارتقاء جایگاه خانواده و احیاء منزلت زن و ارزش های اصیل او**
- ۴) آیه شریفه ی «لقد ارسلنا رسلنا بالبینات و انزلنا معهم الکتاب و المیزان ليقوم الناس بالقسط» به کدام معیار تمدن اسلامی اشاره دارد؟ (دی ۹۹) **برقراری عدالت (برپایی جامعه عدالت محور)**
- ۵) آیه ی «قل هل یتسوی الذین یعلمون و الذین لایعلمون انما یتذکر اولوا الالباب» بیانگر کدام معیار تمدن اسلامی است؟ (دی ۱۴۰۰ / خرداد ۱۴۰۱) **دعوت به آموزش علم و دانش - تدبیر و خرد ورزی**
- ۶) عمل افراد جامعه اسلامی بر مبنای حدیث نبوی «برترین جهاد، سخن حقی است که انسان در مقابل سلطانی ستمگر بر زبان آورد» جامعه را به کدامیک از معیارهای تمدن اسلامی نزدیک می کند؟ (دی ۱۴۰۱) **برپایی جامعه عدالت محور**
- ۷) عبارت قرآنی «قل الله خالق کل شیء و هو الواحد القهار» ناظر به کدامیک از معیارهای تمدن اسلامی است؟ (خرداد ۱۴۰۲) **دعوت مردم به یکتا پرستی (اصل توحید)**
- ۸) دو معیار تمدن اسلامی را که در آیه شریفه «من آمن بالله و الیوم الآخر و عمل صالحا...» ذکر شده است، نام ببرید. (دی ۹۸) **ایمان به خدا / ایمان به آخرت**
- ۹) هر یک از عبارات قرآنی زیر بیانگر کدام یک از معیارهای تمدن اسلامی است. (خرداد ۱۴۰۳) **الف) لقد ارسلنا رسلنا بالبینات و انزلنا معهم الکتاب و المیزان ليقوم الناس بالقسط ...: عدالت محوری**
- ب) اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم ...: پذیرش ولایت الهی**
- ۱۰) حدیث پیامبر اسلام (ص) که فرمودند: «برترین جهاد سخن حقی است که انسان در مقابل سلطانی ستمگر بر زبان آورد» به کدام یک از معیارهای تمدن اسلامی اشاره دارد؟ (شهریور ۱۴۰۳) **معیار عدالت محوری**
- ۱۱) دو اصل اعتقادی را که در آیه «من آمن بالله و الیوم الآخر و عمل صالحا فلهم اجرهم ...» آمده است، بنویسید. (خرداد ۹۹) **وحید / معاد**

درستی یا نادرستی گزاره های زیر را بنویسید.

- ۱) از ویژگی های فرهنگ علمی دوره اسلامی منحصر نبودن تحصیل علم به طبقه یا قشری خاص بود. (خرداد ۹۸ / شهریور ۱۴۰۱) **درست**
- ۲) در جامعه عدالت محور پیامبر (ص) نعمت ها و ثروت های زمین در انحصار گروهی محدود بود. (شهریور ۹۸) **نادرست**
- ۳) زن در عصر جاهلیت از حق مالکیت بر اموال و دارایی های خود بر خوردار بود. (دی ۹۸) **نادرست**
- ۴) یکی از ویژگیهای جامعه عدالت محور پیامبر (صلی الله علیه و آله)، امکان فراهم شدن رشد برای گروهی محدود بود. (دی ۱۴۰۰) **نادرست**
- ۵) یکی از ویژگیهای فرهنگ علمی دوره اسلامی منحصر نبودن تحصیل علم به طبقه یا قشری خاص بود. (دی ۱۴۰۱) **درست**
- ۶) اولین آیاتی که بر رسول خدا (ص) نازل شد و آغازگر رسالت وی بود، درباره دانش و آموخت. (دی ۹۹) **درست**
- ۷) عناصر اصلی برنامه پیامبر (ص) در ارتقاء جایگاه خانواده، احیای منزلت زن و ارزش های اصیل او بود. (خرداد ۱۴۰۱) **درست**
- ۹) زنان در دوره تمدن اسلامی حق مالکیت و کار داشتند ولی حق مصرف ثروت خود را در امور خیریه نداشتند. (شهریور ۱۴۰۳) **نادرست**
- ۱۰) زنان در تمدن اسلامی حق مالکیت و کار داشتند و می توانستند ثروت خود را وقف امور عام المنفعه کنند. (دی ۱۴۰۳) **درست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

- ۱) رسول خدا (صلی الله علیه و آله) در دوره تمدن اسلامی، با ..... و ..... خویش انقلابی عظیم در جایگاه خانواده و زن پدید آورد. (خرداد ۹۸) **گفتار / رفتار**
- ۲) در نگاه قرآن، «یتیمان را از خود راندن و دیگران را به اطعام مساکین تشویق نمودن» آدمی را در زمره ..... قرار میدهد. (دی ۱۴۰۲) **تکذیب کننده گان دین**
- ۳) در دوره تمدن اسلامی رسول خدا (ص) آموختن علم را برای مردم ..... دانست. (دی ماه ۹۷) **واجب**
- ۴) رسول خدا (ص) در دوره تمدن اسلامی، با ..... و ..... خویش انقلابی عظیم در جایگاه خانواده و زن پدید آورد (خرداد ۹۸) **گفتار / رفتار**
- ۵) رسول خدا (ص) دعوت خود را در جامعه ای جاهلی آغاز کرد که نشانه های بسیار اندک از تعقل و ..... و ..... داشت. (شهریور ۹۸) **تفکر / دانایی**
- ۶) اولین آیاتی که بر رسول خدا (ص) نازل شد و آغازگر رسالت وی بود، درباره ..... بود. (دی ۹۸ / خرداد ۱۴۰۱ / شهریور ۱۴۰۲) **دانش (آموختن)**
- ۷) یکی از اهداف مهم پیامبر (ص) ارتقا جایگاه .....، به عنوان کانون رشد و تربیت انسانها بود. (خرداد ۱۴۰۰ / شهریور ۱۴۰۰ - ۱۴۰۱) **خانواده**
- ۸) رسول خدا نه تنها همه را دعوت به علم آموزی کرد، بلکه آموختن علم را برای مردم ..... دانست. (شهریور ۱۴۰۱) **واجب**
- ۹) از نظر قرآن کریم ..... کسانی هستند که دیگران را به اطعام مساکین تشویق نمی کنند. (خرداد ۱۴۰۲) **تکذیب کنندگان دین**
- ۱۰) پیامبر (ص) از هر فرصتی برای رفع تبعیض های طبقاتی و برقراری فرهنگ ..... در جامعه، کمال استفاده را نمود. (دی ۹۹) **برابری (مساوات)**

گزینه مناسب را انتخاب کنید.

- ۱) نخستین آموزه، در حرکت پیامبر اسلام (ص) و آغاز دعوتشان به سوی تمدن اسلامی کدام بود؟ (دی ۱۴۰۲) **الف) توحید و یکتاپرستی** ☐ (ب) ایمان به معاد و زندگی اخروی ☐ (ج) احیای منزلت زنان ☐
- ۲) این که پیامبر (ص) «بر زبان آوردن سخن حق در برابر سلطان ستمگر» را برترین جهاد دانستند، یادآور کدام معیار و آموزه تمدنی اسلام است؟ (دی ۱۴۰۲) **الف) آموزه ولایت پذیری و اطاعت از اولی الامر** ☐ (ب) آموزه توحید و مبارزه با شرک ☐ **ج) آموزه عدالت محوری** ☐
- ۳) کدام گزینه در باره وضعیت زنان در دوره قبل از اسلام نادرست است؟ (دی ۱۴۰۱) **الف) همچون کالا تلقی می شدند** ☐ (ب) از حق مالکیت برخوردار بودند ☐ (ج) تولد دختر موجب سرفاکنندگی خانواده اش بود ☐
- ۴) حدیث «برترین جهاد، سخن حقی است که انسان در مقابل سلطانی ستمگر بر زبان آورد» ناظر بر کدام معیار تمدن اسلامی است؟ (شهریور ۱۴۰۲) **الف) پذیرش ولایت الهی و دوری از حاکمیت طاغوت** ☐ **ب) عدالت محوری** ☐

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۱) گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام نیازمند چه تغییر و تحولی بود؟ (خرداد ۹۸ / دی ۱۴۰۰ - ۹۹)
- گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام نیازمند تغییر در نگرش انسان ها و تحولی بنیادین در شیوه زندگی فردی و اجتماعی مردم بود.**
- ۲) احیای منزلت زن و ارزش های اصیل او به کدامیک از معیارهای تمدن اسلامی اشاره دارد؟ (دی ۹۷) **ارتقا جایگاه خانواده**
- ۳) رسول خدا (ص) در راستای تبیین معیارهای تمدن اسلامی، چگونه افق نگاه انسان ها را از محدوده زندگی دنیایی فراتر برد؟ (دی ۱۴۰۱) **آنها را با زندگی در آخرت آشنا کرد.**
- ۴) جامعه عدالت محور پیامبر (صلی الله علیه و آله) چگونه جامعه ای بود؟ (خرداد ۱۴۰۱) **جامعه ای که در آن مظلوم بتواند به آسانی حق خود را از ظالم بستاند و امکان رشد برای همه انسان ها فراهم باشد.**

۵) یکی از ویژگی‌های فرهنگ علمی در دوره اسلامی را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۳)
منحصر نبودن علم به طبقه قشر خاص (یا اشاره به ادامه پاراگراف رسول خدا صلی الله و سلام به سوالات علمی زنان پاسخ می‌دادند حضرت زهرا یک کلاس علمی تشکیل داده بودند ...)

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

۱) با ظهور اسلام چگونه یکی از جاهل ترین جوامع آن روز مشتاق علم گردید ؟ (خرداد ۹۸ - ۱۴۰۱/ شهریور ۹۹ - ۱۴۰۰/ دی ۱۴۰۱)
نزول تدریجی آیات قرآن کریم و دعوت مکرر این کتاب به خردورزی و دانش از یک طرف و تشویق های دائمی رسول خدا (ص) از طرف دیگر سد جاهلیت و خرافه گرایی را شکست رسول خدا (ص) نه تنها همه را دعوت به علم آموزی کرد بلکه آموختن علم را بر مردم واجب دانست و فرمود: «بر هر مرد و زن مسلمان واجب است» بدین ترتیب یکی از جاهل ترین جوامع آن روز را مشتاق علم ساخت.

۲) موقعیت زن و خانواده در تمدن اسلامی را بنویسید ؟ (شهریور ۹۸ - ۱۴۰۲/ دی ۹۹ - ۱۴۰۰)
زنان حق مالکیت و کار داشتند، دسترنج آنها به خودشان تعلق داشت و در اختیار همسر یا پدر قرار نمی گرفت، تحصیل برای زنان آزاد بود دانشمندان بزرگی از زنان در جهان اسلام پیدا شدند که قبال سابقه نداشت. قرآن کریم اصولا تلقی درجه دوم بودن زن را به شدت نفی کرد و با این نگاه مبارزه کرد.

۳) ویژگی های جامعه ی عدالت محور پیامبر (ص) را بنویسید ؟ (دی ۹۸/ خرداد ۱۴۰۰)
جامعه ای که مظلوم بتواند به آسانی حق خود را از ظالم بستاند و امکان رشد برای همه ی انسانها فراهم باشد نه اینکه نعمت های زمین در انحصار گروهی محدود باشد. پیامبر (ص) از هر فرصتی برای رفع تبعیض های طبقاتی حاکم بر نظام جاهلی و برقراری فرهنگ مساوات در جامعه کمال استفاده را می نمود و از هیچ تلاشی فرو گذار نمی کرد.

۴) رفتار رسول خدا (ص) را با دختر خود حضرت فاطمه (س) با هدف ارتقای جایگاه زن ، بنویسید ؟ (خرداد ۹۹)
هر صبح پدر دریچه ی پنجره ی خانه اش را می گشود و به دخترش سالم می کرد هرگاه قصد سفر داشت در منزلش را می زد و با او خدا حافظی می کرد و هرگاه از سفر بر می گشت فاطمه (س) اولین کسی بود که پیامبر به سراغش می آمد و حال او را می پرسید.

۵) رسول خدا در راستای دو معیار تمدن اسلامی ایمان به توحید و ایمان به معاد چه کردند ؟ (شهریور ۱۴۰۱)
از همان ابتدا ی دعوت مردم را به یکتا پرستی دعوت نمود و گفت ای مردم بگویید معبودی جز الله نیست تا رستگار شوید. در کنار دعوت به توحید افق نگاه انسانها را از محدوده ی زندگی دنیایی فراتر برد و آنان را با زندگی در آخرت آشنا کرد.

۶) ملا صدرا فیلسوف بزرگ اسلامی در مورد هماهنگی دین و تفکر عقلی چه عقیده ای داشت توضیح دهید ؟ (شهریور ۱۴۰۲)
ملا صدرا می گوید: «نمی شود قوانین این دین برحق الهی که چون خورشید روشن و درخشان است با دانش استدلالی یقینی مخالفت داشته باشد. نیست باد آن فلسفه ای که با کتاب قرآن و سنت رسول خدا و ائمه اطهار مطابقت نداشته باشد.»

۷) رفتار رسول خدا (ص) را با دختر خود حضرت فاطمه (س) با هدف ارتقای جایگاه زن ، بنویسید. (خرداد ۹۹)
هر صبح پدر دریچه پنجره خانه اش را می گشود و به دخترش سلام میکرد. هرگاه قصد سفر داشت، در منزل او را میزد و با او خدا حافظی میکرد. هرگاه از سفر برمی گشت، فاطمه (س) اولین کسی بود که پیامبر (ص) به سراغش می آمد و حال او را می پرسید.

۸) رفتارهای جاهلی حاکمان بنی امیه و بنی عباس با زنان چگونه بود؟ (ذکر دو مورد کافی است) (خرداد ۱۴۰۲)
حرمسرا تشکیل دادند/ زنان زیادی را به دربار خود آوردند/ و حقوق الهی آنان را نادیده گرفتند.

۹) چه عوامل در صدر اسلام، سبب جاهلیت و خرافه گرایی را شکست؟ (خرداد ۱۴۰۰)
نزول تدریجی آیات قرآن کریم و دعوت مکرر این کتاب به خردورزی و دانش از یک طرف و تشویق های دائمی رسول خدا (ص) از طرف دیگر، سد جاهلیت و خرافه گرایی را شکست.

۱۰) تلاش های پیامبر (ص) را برای برپایی جامعه عدالت محور توضیح دهید. (شهریور ۹۹)
یکی از اهداف مهم پیامبر (ص) برپایی جامعه عدالت محور بود تا مظلوم به آسانی حق خود را از ظالم بستاند و امکان رشد برای همه انسانها فراهم باشد نه اینکه نعمتها در انحصار گروهی محدود باشد. ایشان از هر فرصتی برای رفع تبعیضهای طبقاتی حاکم بر نظام جاهلی و برقراری فرهنگ برابری استفاده می نمود.

۱۱) وضعیت بهداشت و سلامتی در دوره تمدن اسلامی را به اروپا مقایسه کنید. (شهریور ۱۴۰۳)

در تمدن اسلامی در امور مربوط به بهداشت و سلامتی وضع مسلمانان بسیار درخشان بود. دستورات ساده مانند وضو و غسل و دیگری آموزه‌های بهداشتی اسلام مانند طهارت و نجاست و نیز دستورات پیشوایان دین در مورد سلامتی و درمان دنیای اسلام را متحول کرد اما در اروپا هنوز حتی با حمام آشنا نبودند.

۱۲) ویژگی فرهنگ علمی دوره اسلامی را با ذکر نمونه شرح دهید. (دی ۱۴۰۳)

مناسب نبودن تحصیل علم به طبقه یا قشر خاصی بود در همان زمان رسول (ص) خدا زنان به حضور ایشان می‌رسیدند و سوال‌های علمی خود را مطرح می‌کردند. حضرت فاطمه یک کلاس علمی تشکیل داده بود و زنان مدینه در آن شرکت می‌کردند. برخی از همسران رسول خدا نیز جزو راویان حدیث به شمار می‌روند.

۱۳) وضعیت معیار علم و دانش را در شبه جزیره عربستان قبل و بعد از اسلام با هم مقایسه کنید. (خرداد ۱۴۰۳)

قبل از اسلام: نشانه‌های بسیار اندکی از تعقل و تفکر و دانایی بود. جامعه سرشار از خرافات و جهل بود مثل سرودن شعر برای شراب و فقط ۱۷ نفر سواد خواندن و نوشتن داشتند.

بعد اسلام: اولین آیاتی که آغازگر رسالت بود درباره دانش و آموختن بود. دعوت به تفکر، تعقل و خردورزی در جای جای کتاب قرآن مشاهده شد. دعوت مکرر قرآن کریم به خردورزی و دانش از یک طرف و تشویق‌های دائمی رسول خدا از طرف دیگر، سد جاهلیت و خرافه‌گرایی را شکست و یکی از جاهل‌ترین جوامع آن روز را مشتاق علم ساخت. رسول خدا آموختن علم را بر مردم واجب دانست. حضرت زهرا به سوالات متعدد مردم پاسخ می‌داد.

درس دهم (تمدن جدید و مسئولیت ما)

با توجه به آیات قرآن و حدیث پاسخ دهید.

- ۱) بر اساس عبارت قرآنی: «أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بَلَّتَى هِيَ أَحْسَنُ» دو روش صحیح دعوت را بنویسید؟
(خرداد ۹۸) **دانش استوار، اندرز نیکو، بحث و مجادله به روش نیکوتر**
- ۲) آیه «أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ ...» بیانگر کدام مسئولیت ما در حوزه علم برای احیای تمدن اسلامی است؟ (دی ۱۴۰۲) **ترسیم چهره عقلانی و منطقی دین اسلام**
- ۳) بر اساس عبارت قرآنی «أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ» دو روش صحیح دعوت را بنویسید؟
(خرداد ۹۸ - ۱۴۰۱/دی ۹۹) **دانش استوار / اندرز نیکو / مجادله به روش نیکوتر**
- ۴) با تدبر در آیه شریفه «أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ» دو مورد از روش‌های صحیح دعوت را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۳/دی ۱۴۰۳) **حکمت، اندرز نیکو، جدال احسن**

درستی یا نادرستی گزاره های زیر را بنویسید.

- ۱) پیشرفت علمی، پایه های استقلال یک ملت را تقویت می کند و مانع تسلط بیگانگان می شود. (خرداد ۹۸) **درست**
- ۲) در جوامع غربی با شکست های پی در پی در عرصه اخلاق، بسیاری در یافتند که سعادت و خوشبختی را می توان در علم جستجو کرد
(دی ۹۷) **نادرست**
- ۳) پیشرفت علمی، پایه های استقلال یک ملت را تقویت می کند و مانع تسلط بیگانگان می شود. (خرداد ۹۸) **درست**
- ۴) هر قدر آگاهی و هوشیاری ما مسلمانان از تمدن جدید اروپا بیشتر باشد قدرت تاثیر پذیری ما بیشتر خواهد بود. (شهریور ۹۸) **نادرست**
- ۵) طبق عقاید رهبران کلیسا، تعقل با ایمان سازگاری ندارد و سبب تزلزل ایمان می شود. (خرداد ۱۴۰۰) **درست**
- ۶) پذیرش عقاید رهبران کلیسا درباره هر موضوعی به جز موضوعات علمی ضروری بود و مخالفت با آن کفر تلقی می شد. (دی ۱۴۰۱) **نادرست**
- ۷) «توانایی بهره مندی بیشتر از طبیعت» از آثار منفی تمدن جدید در حوزه علم است. (خرداد ۱۴۰۲-۱۴۰۱) **نادرست**
- ۸) دوره استعمار که تا اواخر قرن بیستم ادامه داشت یکی از سیاه ترین دوره های زندگی انسان بود. (دی ۱۴۰۳) **درست**
- ۹) نتیجه مصرف گرایی در تمدن جدید، غافل شدن انسان از تکامل بعد معنوی خویش است. (خرداد ۱۴۰۳) **درست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

- ۱) «از بین رفتن بت و بتخانه و حاکمیت اتحاد در اروپا» از پیامدهای تمدن دوم اروپا است که به تمدن ..... مشهور است. (دی ۱۴۰۲) **قرون وسطی**
- ۲) دین اسلام یک دین منطقی و استدلالی است و هر آموزه و حکم آن بر اساس ..... تنظیم شده است. (دی ۹۷) **حکمت الهی**
- ۳) از آثار و پیامدهای منفی تمدن جدید در حوزه علم، مصرف زدگی، ..... و ..... است. (شهریور ۹۸) **نابودی طبیعت / علم زدگی**
- ۴) مهم ترین عامل برای حضور کار آمد در میان افکار عمومی جهان، ..... و ..... است. (شهریور ۹۸) **استحکام - اقتدار**
- ۵) تحکیم بنیان خانواده سبب رشد ..... و کاهش فساد و جرم در جامعه می گردد. (دی ۹۸) **فضایل اخلاقی**
- ۶) اگر لایه سطحی و ظاهری موقعیت زن در دنیای امروز کنار رود، خواهیم دید که سودآوری ..... در حال ربودن گوی سبقت از تجارت مواد مخدر و اسلحه است. (خرداد ۱۴۰۱) **تجارت فحشا**
- ۷) استحکام و ..... یک کشور مهم ترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان است. (دی ۱۴۰۰) **اقتدار نظام حکومتی**
- ۸) «توانایی بهره مندی بیشتر از طبیعت»، از آثار مثبت تمدن جدید در حوزه ..... است. (شهریور ۱۴۰۱) **علم**
- ۹) دور شدن انسان از تکامل بعد معنوی و متعالی خویش از آثار منفی ..... در حوزه علم است. (شهریور ۱۴۰۲) **تمدن جدید (تمدن غرب)**

در عبارات زیر گزینه صحیح را انتخاب کنید.

- ۱) کدام مورد از آثار تمدن جدید در حوزه عدل و قسط نمی باشد؟ (دی ۱۴۰۱)

الف) تاسیس وزارت تنهایی ■

ب) از صحنه خارج شدن حکومت های موروثی □

ج) آشنایی مردم با حقوق خود در مقابل دولت ها □

۲) کدام گزینه از آثار تمدن جدید در حوزه عدل و قسط نمی باشد؟ (دی ۱۴۰۱)

الف) تاسیس وزارتخانه ای به نام وزارت تنهایی ■

ب) از صحنه خارج شدن حکومت‌های موروئی □

ج) آشنایی مردم با حقوق خود در مقابل دولتها □

۳) هدف مکاتب عرفانی و معنوی نوظهور در جوامع غربی در کدام گزینه آمده است؟ (شهریور ۱۴۰۲)

الف) کسب مقام و شهرت ■ ب) ناتوانی علوم تجربی از پاسخگویی به همه نیازها □

۴) کدام مورد از آثار منفی تمدن جدید در تمدن حوزه "عدل و قسط" می باشد؟ (خرداد ۱۴۰۰)

الف) افزایش فاصله میان انسانهای فقیر و غنی در جهان ■ ب) مشارکت مردم در تشکیل حکومت □

۵) عبارت «علم و تکنولوژی سبب شد که آدمی بتواند در طبیعت تصرف فوق العاده بکند و تغییراتی را در آن به وجود آورد از : (دی ۹۷)

الف) آثار و پیامد مثبت تمدن جدید در حوزه علم ■ ب) آثار و پیامد منفی تمدن جدید در حوزه علم □

۶) زمینه های پیدایش تمدن جدید : (دی ۹۷)

الف) حضور موثر و فعال در جامعه جهانی:

ب) بهره گیری از تجربیات سایر تمدن ها ■

۷) مهم ترین عامل حضور کار آمد در میان افکار عمومی جهان در حوزه عدل و قسط : (دی ۹۷)

الف) استحکام بخشیدن به نظام اسلامی ■ ب) مشارکت مردم در تشکیل حکومت □

۸) از آثار منفی تمدن جدید در حوزه عدل و قسط: (خرداد ۱۴۰۰)

الف) افزایش فاصله میان انسانهای فقیر و غنی در جهان ■ ب) مشارکت مردم در تشکیل حکومت □

۹) مهم ترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان (خرداد ۹۸)

الف) استحکام بخشیدن به نظام اسلامی ■ ب) ترسیم چهره عقلانی و منطقی دین اسلام □

۱۰) کدام یک از موارد زیر مربوط به استفاده ابزاری از زنان است؟

الف) تشکیل وزارت تنهایی □ ب) سودآوری تجارت فحشا ■

۱۱) مهمترین عامل برای حضور کارآمد یک کشور در میان افکار عمومی جهان..... است. (دی ۱۴۰۳)

الف) اقتدار و استحکام نظام حکومتی ■ ب) تلاش برای پیشگام شدن در علم و فناوری □

۱۲) مهمترین عامل برای حضور کارآمد یک کشور در میان افکار عمومی جهان چیست ؟ (خرداد ۱۴۰۳)

الف) تقویت فرهنگ جهاد و شهادت □ ب) استحکام و اقتدار نظام حکومتی ■

کدامیک از موارد سمت راست با مورد سمت چپ ارتباط دارد؟

۱) دل مشغولی دائمی مردم به کالاهای گوناگون (دی ۱۴۰۲)	← مصرف زدگی
۲) حق تعیین سرنوشت و دخالت مردم در امور خود (دی ۱۴۰۲)	← مشارکت مردم در تشکیل حکومت
۳) تقویت اتحاد ملی (دی ۱۴۰۲)	← استحکام بخشیدن به نظام اسلامی
۴) تغییر ضوابط و معیارهای اخلاقی (دی ۱۴۰۲)	← بی بندوباری جنسی
۵) تصرف منابع طبیعی و معدنی کشورها (دی ۹۸)	← ظهور ظلم فراگیر و استعمار
۶) مهار کردن ابها با ساخت سد های بزرگ (دی ۹۸)	← توانایی بهرمندی از طبیعت
۷) سود آوری تجارت فحشا بیش از مواد مخدر (دی ۹۸)	← استفاده ی ابزاری از زنان
۸) مشارکت مردم در تشکیل حکومت (دی ۱۴۰۰)	← از بین رفتن حکومت های استبدادی
۹) بی بند باری جنسی (دی ۱۴۰۰)	← تغییر معیار های اخلاقی
۱۰) حاکمیت نامطلوب کلیسا (دی ۱۴۰۰)	← توجه به قانون
۱۱) تقویت اتحاد ملی (شهریور ۱۴۰۱)	← عامل استحکام نظام اسلامی
۱۲) علوم تجربی تنها رمز سعادت ملتها (شهریور ۱۴۰۱)	← علم زدگی

- ۱۳) غفلت انسان غربی از تکامل بعد معنوی خویش (شهریور ۱۴۰۱/خرداد ۱۴۰۲) ← مصرف زندگی
- ۱۴) نظریات و کشفیات جدید در علوم مختلف (دی ۹۹/خرداد ۱۴۰۲) ← رشد سریع علم
- ۱۵) آشنایی مردم با حقوق خود در مقابل دولت ها (دی ۹۹) ← توجه به قانون
- ۱۶) ایجاد نیاز های کاذب با استفاده از جاذبه ی تبلیغات در مردم (دی ۹۹) ← مصرف زندگی
- ۱۷) ایجاد وزارت خانه ای به نام تنهایی در انگلستان (خرداد ۱۴۰۲) ← فرو پاشی خانواده
- ۱۸) پرهیز از تعصب های جاهالنه در تبلیغ (خرداد ۱۴۰۲) ← ترسیم چهره منطقی دین اسلام

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۱) زمینه های پیدایش تمدن جدید را بنویسید. (خرداد ۱۴۰۱-۹۸)
- کلیسا و تعالیم تحریف شده / بهره گیری از تجربیات سایر تمدن ها
- ۲) دو مورد از آثار مثبت حوزه ی عدل و قسط را بنویسید ؟ (دی ۹۷ / شهریور ۹۸ / خرداد ۹۹)
- توجه به قانون / مشارکت مردم در تشکیل حکومت
- ۳) دو مورد از آسیب هایی که تمدن جدید با نگاه مادی به انسان در حوزه خانواده وارد کرده است را بنویسید ؟ (شهریور ۹۸)
- فروپاشی نهاد خانواده / بی بند و باری جنسی / استفاده ابزاری از زنان
- ۴) توجه به ساختار حکومت در اروپا عکس العمل در برابر چه چیزی بوده است ؟ (دی ۹۸)
- حاکمیت نامطلوب کلیسا در قرون وسطی
- ۵) چگونه بسیاری از مردم در جوامع غربی دریافته اند که نمی توان سعادت را تنها در علم تجربی جستجو کرد ؟ (دی ۱۴۰۱)
- با شکست های پی در پی جوامع غربی در عرصه ی اخلاق و ظهور بحران های اخلاقی در این جوامع
- ۶) هدف مکاتب عرفانی و معنوی نو ظهور در جوامع غربی چیست ؟ (شهریور ۱۴۰۲) کسب مقام و شهرت
- ۷) دو اثر مثبت تمدن جدید در حوزه علم را بنویسید. (دی ۱۴۰۰) رشد سریع علم توانایی / بهره مندی بیشتر از طبیعت
- ۸) دو مورد از آثار منفی حوزه ی عدل و قسط را بنویسید ؟ (شهریور ۱۴۰۲)
- ظهور ظلم فراگیر و پدیده استعمار / افزایش فاصله میان فقیر و غنی
- ۹) دیدگاه غالب و حاکم در تمدن جدید نسبت به انسان چگونه است؟ (خرداد ۱۴۰۰)
- انسان صرفاً یک موجود زنده طبیعی ولی پیچیده تر است (انسان صرفاً نیازهای طبیعی و مادی دارد و از توجه به بعد معنوی و فطرت الهی در این تمدن خبری نیست).
- ۱۰) در حوزه عدل و قسط نظام های سیاسی جدید جهان بر چه پایه شکل می گیرند؟ (دی ۱۴۰۳) قدرت سرمایه داران و نفع طلبی

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

- ۱) از آثار و پیامدهای منفی تمدن جدید در حوزه «عدل و قسط»، افزایش فاصله میان انسان های فقیر و غنی در جهان را شرح دهید. (خرداد ۹۸)
- شکل گیری نظام های سیاسی جدید بر پایه قدرت سرمایه داران و نفع طلبی فزاینده آنان بود. صاحبان سرمایه و صنعت، منابع طبیعی اکثر نقاط جهان را به بهایی بسیار اندک خریدند و یا با قدرت نظامی خود تاراج کردند و کالاهای خود را با قیمت هایی بسیار سنگین به مردم همان سرزمین ها فروختند. بدین ترتیب، بخش کوچکی از جهان روز به روز غنی تر شد ولی بخش اعظم آن در فقر و تنگدستی فرو رفت.
- ۲) «تحکیم یا سستی بنیان خانواده» چه نتایجی را به دنبال دارد؟ (دی ۱۴۰۲)
- تحکیم این بنیان سبب رشد فضائل اخلاقی در جامعه، کاهش فساد و حضور انسانهای با فضیلت و کارآمد میگردد. اگر بنیان خانواده سست شود، فساد گسترش می یابد و نسلهائی که از قوت و قدرت روحی کافی برخوردار نیستند مسئولیت های اجتماعی را بر عهده میگیرند.

۳) از مسئولیت ما در حوزه ی عدل و قسط مبارزه با ستمگران و تقویت جهاد و شهادت و صبر را به اختصار توضیح دهید ؟ (دی ۹۷ / دی ۱۴۰۱)

یکی از رسالت های اصلی انبیا مبارزه با ظلم و برقراری عدل و گسترش حق و حقیقت بوده است هر چند که بسیاری از مردم با شنیدن سخن حق دلشان نرم می شود و به حقیقت و عدالت می گرایند اما باید هوشیار باشیم که همواره گروهی از اهل باطل هستند که نه تنها زیر بار حق و حقیقت نمی روند بلکه سد راه حق جویی و حق پرستی می شوند زیرا گسترش عدالت منافع آنها را تهدید می کند این گروه ها تا همه را تابع خود نکنند و یوغ اسارت بر گردن دیگران نیفکنند آرام نمی گیرند .

۴) علت ظهور مکاتب عرفانی و معنوی در غرب چیست و چرا نتیجه ای جز سر در گمی برای بشر نداشته است ؟ (خرداد ۹۸)

چون جوامع غربی با گذشت چند قرن و شکست های پی در پی دریافتند علم تجربی نمی تواند پاسخگوی همه ی نیاز های انسان باشد ، پس این نیاز انسان غربی به معنویت باعث ایجاد مکاتب عرفانی و معنوی شد اما بدلیل آنکه بر آمده از آموزه های وحیانی نیستند نتیجه ای جز سر در گمی برای بشر نداشته اند .

۵) توجه به قانون یکی از آثار مثبت تمدن جدید در حوزه ی عدل است آن را شرح دهید ؟ (شهریور ۹۹)

پس از قرون وسطی در کشور های اروپایی توجه به قانون عموماً عکس العملی در برابر حاکمیت نامطلوب کلیسا بود آگاهی به قانون ابتدا با ترجمه ی آثار اسلامی اتفاق افتاد و فوایدی برای تمدن جدید داشت . مردم با حقوق خود در مقابل دولت ها آشنا شدند و به تدوین قوانین حقوقی پرداختند و برای حفظ آن سازمان هایی را تاسیس کردند .

۶) مهم ترین عامل برای حضور کار آمد یک کشور در میان افکار عمومی جهان چیست ؟ چرا ؟ (شهریور ۹۹)

استحکام و اقتدار نظام حکومتی زیرا به طور طبیعی یک کشور ضعیف منزوی می شود و همراهی در دنیا نمی یابد .

۷) از مسئولیت های مسلمانان در حوزه عدل و قسط « استحکام بخشیدن به نظام اسلامی » را شرح دهید ؟ (خرداد ۱۴۰۰ - ۱۴۰۱)

استحکام و اقتدار نظام حکومتی یک کشور مهم ترین عامل برای حضور کار آمد در میان افکار عمومی جهان است یک کشور ضعیف به طور طبیعی منزوی می شود و همراه و همدلی در دنیا نمی یابد استحکام پایه های اقتصادی و تلاش برای کاهش فقر ، توسعه عدالت در همه ابعاد ، تقویت اتحاد ملی ، انسجام اسلامی و مشارکت عمومی و عمل به وظیفه مقدس امر به معروف و نهی از منکر از مهم ترین عوامل استحکام نظام اسلامی است .

۸) افزایش توان علمی بشر در تمدن جدید ، چگونه موجب نابودی طبیعت گردید ؟ (شهریور ۱۴۰۰)

افزایش توان علمی بشر و دستیابی وی به ابزارهای نوین ، توانایی وی برای بهره بر داری از منابع طبیعی را به سرعت افزایش داد و به تخریب ساختار طبیعی محیط زیست انجامید منابع معدنی که نتیجه میلیون ها سال فعالیت موجودات بوده رو به پایان گذاشته محیط دریاها و اقیانوس ها آلوده شده تعادل ترکیبی گازهای جوی بر هم خورده بسیاری از جنگل ها از بین رفته و ده ها بحران زیست محیطی برای انسان به وجود آمده است .

۹) آشنایی با نقاط قوت و ضعف تمدن جدید اروپا از چه جهاتی برای ما مسلمانان مطلوب است ؟ (شهریور ۱۴۰۱)

اول آنکه ما مسلمانان مانند سایر ملتها با این تمدن ارتباط مستقیم داریم بنابراین هم تحت تاثیر آن قرار می گیریم و هم می توانیم بر آن اثر بگذاریم هر قدر ، آگاهی ما بیشتر باشد قدرت تاثیر گذاری ما بیشتر خواهد بود.

دوم آنکه ، بررسی ضعف ها و قوت های این تمدن در عرصه های مختلف این کمک را به ما می کند که در راستای احیای تمدن اسلامی از نقاط قوت این تمدن بهره مند شویم و با عبرت گرفتن از ضعف ها و آسیب های آن بتوانیم بر نامه ریزی درست و کم اشتباهی را برای سامان دهی تمدن اسلامی داشته باشیم .

۱۰) آثار مثبت تمدن دوره قرون وسطی را برای مردم اروپا بنویسید ؟ (خرداد ۱۴۰۲)

کنار گذاشتن اعتقادات باستانی و بت پرستی و از بین رفتن بت ها و بت خانه ها / روی آوردن به مسیحیت که یک دین الهی است / حاکم شدن اتحاد در سرزمین اروپا / ساخته دن بناهای باشکوه مذهبی / به وجود آمدن آثار هنری بزرگ

۱۱) اهمیت « مبارزه با ستمگران و تقویت فرهنگ جهاد ، شهادت و صبر » در حوزه عدل و قسط را ، توضیح دهید. (دی ۱۴۰۱)

یکی از رسالت های اصلی انبیا مبارزه با ظلم و برقراری عدل و گسترش حق و حقیقت بوده است . هر چند که بسیاری از مردم با شنیدن سخن حق دلشان نرم می شود و مجذوب حقیقت و عدالت می شوند ، اما باید هشیار باشیم که همواره گروهی از اهل باطل هستند که نه

تنها زیر بار حق نمی روند بلکه سد راه حق جویی می شوند. زیرا گسترش عدالت منافع آنها را تهدید می کند. این گروه ها تا همه را تابع خود نکنند و یوغ اسارت بر گردن دیگران نیفکنند آرام نمی گیرند.

۱۲) از آثار منفی تمدن جدید در حوزه عدل و قسط «جهان نظامی شده و محصور در تسلیحات» را شرح دهید. (شهریور ۹۸)
امروزه مردم در جهان هر لحظه در مخاطره به کار افتادن سلاح های هستند که می توان چندین بار، تمام جمعیت بشر و امکانات موجود روی کره زمین را نابود کند. انبارهای اسلحه، انباشته از پیچیده ترین سلاح های کشتار جمعی، از جمله سلاح های شیمیایی و میکروبی است که به کمک دانش جدید ساخته شده است.

۱۳) بیان کنید بررسی ضعف و قوت های تمدن جدید در عرصه های مختلف چه کمکی به ما می کند. (شهریور ۱۴۰۳)
در راستای احیای تمدن اسلامی از نقاط قوت این تمدن بهره مند می شویم. و با عبرت گرفتن از ضعف ها و آسیب های آن بتوانیم برنامه ریزی درست و کم اشتباهی را برای ساماندهی تمدن اسلامی داشته باشیم.

۱۴) یکی از مسئولیت های ما در حوزه خانواده تلاش در جهت تحکیم بنیان آن است توضیح دهید. (دی ۱۴۰۳)
خانواده کانون رشد فضیلت ها و محل تربیت نسل های توانمند و با همت است. تحکیم این بنیان سبب رشد فضایل اخلاقی در جامعه، کاهش فساد و حضور انسان های با فضیلت و کارآمد می گردد. اگر بنیان خانواده سست شود، فساد گسترش می یابد و نسل هایی که از قوت و قدرت روحی کافی برخوردار نیستند، مسئولیت های اجتماعی را بر عهده می گیرند.

۱۵) از باورهای نادرست مبلغان مسیحی «گناه نخستین» و «ضرورت غسل تعمید» کودکان را توضیح دهید. (شهریور ۱۴۰۳)
آنان معتقد بودند که آدم در بهشت اولیه مرتکب گناه شده است و این گناه به فرزندان آدم نیز سرایت کرده است و هر کسی با گناه اولیه به دنیا می آید. بنابراین هر کودکی پس از تولد باید غسل ویژه ای به نام تعمید داده شود تا از آن گناه پاک گردد.